Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советан Министрий Советан орган

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадуьйлу 1923 шера дениз ◆ ШИНАР, 1 август, 1972 шу. ◆ № 92 (5100). Мах 2 кап.

БЕХКТОКХАМЕ ТРИБУНА

. Парте йолча сага ший декхар кхочашде ца хаддаш кха телаш, ша лийсача новкъа воахаш, цун кхетам луш бола цхьа бух боаца хьаст хет сона партийни собранех. Шийна дагардар ала цун трибуна тIа воал коммунист, цига гучадоакх цох дальна гIолат, дика хIама, цига воаз ма ший новкъосташта, йоаз цун творчестве кхьйола оамалаш а. Кхетама цхьола а партийни собрани.

Цудухьа чIоагIа терках тIабахийта хийчо ю тха цеховой организаце коммунистана шоай хIара собрани еча хана. Тха пхийтта а коммунисто дакъа доац ма вIашагIехьйоалхдаш, цига дувцаргдар белгалдеш. ХIаьта повестка еттедеш дола дош дукхьала кампанеца дувзадена хургдоацаш, боахама кулгалхошкара доал даккхара хьакъедьа дола хIама юкъе доацаш, бокъонца политически оагIонца юпаенна собранеш чакхъяха гIерт тхо.

Тхоайла дагадоал тхо цига фу дувцаргда, мишта, мыьагIча оагIора тохаргъя етта проблема.

Белгалде лов цкъацка а. Устале кхача тайпара ший хайнаьа, хьалха-тIехьа ца йоахаш, ю оаха партсобранеш. Из лоархIаме гIулакх да. Коммунисташта бокъонца хов шоай цига вIашагIкхета беза ха гарга гIертаяга, кийчъю предложенеш, дувца хIана.

Трибуне къамаьл дергдараш чIоагIбоац оаха. «Штатни» ораторий на хулаш вIеппгагIа хийийта хьем. ХIаране ший уйла, дагардар хьаала, хьакхайкхаде анна партийни демократи массанега вIашхача еза.

Нийсьу коммунисташта юкъе трибуна тIа баьнна къамаьл ца дулаш, увзалуш, тоаж ца хеташ бола нах. Собрани хилале дукха хьалха царца дагадала, царна хетар дагардар ха гIерт тхо. ТIаккха собрание хьабаьхкача юкъ-юкъе хаттараш деш багIачара гIеттабу, ладувтI. ТIехьтIехьа хьакхаитта боал уж, трибуна тIа бала а кхераш.

Собрание йист хила еза аьлча геттара еха, ший уйла хьахайтера оша дош ца корадоагIаш хьовзар юхьанца тха доарка Сагова Дулай. ХIанз, цо къамаьл деш ладувгIа дег доагIа, хьалха санна масса дола хIама хьа а лехьадеш ха йоалц. Тема чулоацам хьада болаш гIулакхаца дувзадеина хул цо оала дош.

Мишта шоай уйла дешаца горла хьаьла Iомабенна дукха ба тха коммунисташта юкъе: тракторни бригада бригадир Джамбуриев Вашир, хьажкIашлелаярхо Мальсагов Осман; тракторист Мальцов Дмитрий, кхыбараш.

Тха собранеи протоколашка хьежача а ховргда из: хIара собрани хулача хана къамаьл дерий тайп-тайпара цIораш духа цар тIа.

Партийни собрание воагIа коммунист цхьанца уйла хьаш ва веза: цу принципах болх бе гIерт тхо. Из дош массаза а хьалхадоах оаха тхоей коммунисташта. Оаха царна «рецепт» телац, сенах лаьца дувца деза яхаш темаш телаш. Собране дуттадеча дешна яр цхьа тема я. Цох лаьца шийна хетар, хетар, дагардар мара цунга оалалургдацар, нагахьа санна тха цунна «рецепт» яла делача а.

Дукха ха йоаццаш алкоголизмах лаьца арадаьннача РСФСР-а Лакхехьарча Совета Президиума Указа хеталь собрани хилар тха. Повестка тема шоашта хайча кIоарга уйле е, эшаш дола масалаш лахь, тайп-тайпарча участкай коллективашта юкъе хила, цигар хьал довза болабелар коммунисташ. Хоп царна хIаране ца оале а дукхагIчар шоай дош ала дезаргдолга. Центральни хьатта заведующи Костоев Султан мастерскешка хилар. (Цига малара тIера нах болга хоара цунна), ферме, бригаде хилар. Иштта кийчвенна вевьча сага ала а хул, ца аьлча Iе а лац.

Чулоацам болаш, предложенеш а луш дир къамаьл Султана а кхыча тха коммунисташа а. Хоадам болаш дика хилар маларца хулаш дола зуламаш дIадакара къовсам лоаттабе аь решени а.

Юххера а ала лов сона коммунистий отчетех. ЧIоагIа пайдане форма я из. Коммуниста хьинар, цун лахар, уставной бокъонаш кхоачашъяра из мел сагота за, деррига цун вахара сурт хьалхашка отт собранена. Цудухьа оаха цIаккха а божийтац цу форма лоархIам. Укх ах шера бархI коммунистага ладийгIад оаха. Шоай балхах, вахарах отчеташ еннай отделене управляюще Мальсагов Йоакъапа, бригадира Джамбуриев Вашира, къонача, коммуниста трактовиста Мислауров Увайса, кхычар. ХIанз партийни документаш хувца кийчо еча а яхъадоал ткона из гIулакх.

Х. ТУТАЕВ,
Назрановски «Назрановский» совхоза Аьлта-Юртарча отделене цеховой партарганизаце секретарь, дешалгIча тракторни бригада учетчик.

Сунжера хьажкIаш йовш латт

Дог лаз Сунжерча колхозий хьажкIий кхашта юха гIолла тIехйоалаш. Халах хьалха царна гуйрах басараш ду бIайхача маьлхе. Уж кIалхаръяха цIьакха а юа боацаш санна хетт. ГIадамаш, лордаш IажагIлуш латт.

Иштта хьал да шигарча хий декхача лаьтташкарча хьажкIашта. Кхычахьа йийнараш-м оаха юнцарг а яц. Юнцаргйиц оаха гидуаргаш а. Уж геттара тиишъекнай.

ОарцагIоала саг вац-теш Сунже? Мишта хьаштдар де мукъа доаргъя-хьогI Iалама къизал?

ДIадахача шера цига производственни собранешка, совещанешка, райкома пленумашка хиннача хоз: мел доккхал деш юнцар сунжейнана дика хьуркъаш хиина хьажкIаш, мел далахеташ дувцар тIеххьарча шерашка уж бахьан доацаш юхаттетар. Иштта доккхалдеш дIадоладир укхаза цу культурага шийга хьалха хиина «тхьамадал» юхакулта. Ялата а силоса а лаьрхIа 2114 гектар сонгIа хиш декхача лаьтта дIайийр хьажкIаш.

ДIаюош а оасар деш а царна Iунал мишта даьд дуннаргдац вай, цхьабакъда, царга хий кIеэга дIакхоачаш хилар къаьхта гуш да. Iаламачух а чIоагIагIа я бехктокхамерча вахa царца лелаю ст-иал. ДIахо дукхIадоахаргда вай шо цу дешa.

Республике дукха дац укхала санна кхаш массахана хих дузадаь лоаттаде торо йола боахамаш. Каналаш чура хий хьаувзача установкаша, хаpцаша, тайп-тайпарча зIакигача а йоккхача а гидросооружнешка кхаьнад укхазара кхаш. Укх дIайхача денешка а тIехьа шорта хий доагIа каналаш чу гIолла. Кхашка гIолла хий гаьнна дIа-хьа детта установкаш, кхьйола тайп-тайпара механизмаш я районе. Дог лазача маьха оарц, кулгаш мара хIама ешац. Бакъда, цу йокъалах йовш латтача хьажкIашта оарцагIоалаш саг вац цига. ВIаьла хувцаденнадац маьхара дахача хьажкIий кхашкара сурт, дукха ха йоаццаш райисполкоме ну хьакъехьа сецам баьчул тIехьагIа а. Хина улув маьлхе кIорзаш, михо йокъаеш латта хьажкIаш бIаргагу. Массаза хьа юкъ уж, шоайла дIа-хьа бохкаш доах. Бакъда, цу аьсса еттача фатах, трибунаш тIара екача оазаех кхашта хулаш гIойле яц.

Агротехнически бокъонашка диалача дIа а йийна уж бокъонца кхачвьлца кхоаза-диаза хий дилла деза хьажкIашта. Хий декхача лаьтташта де мох дева Iуваа белгалдеш график оттаю кхыча районий боахамашка. Цар тIа хьежаш болх бе мара бевац. ХIаьта Сунже из деш дац.

Цудухьа 2114 гектарах вIалла хи тIадам ца кхеташ йисай 969 гектар хьажкIаш. 1145 гектара цкъан 289 гектара шозлагIа мара диллдац хий. ХIанз дерригача кхашта диалагIа дилла хила деза хий да из.

Района колхозашка тахапарча дийнахьа болх бе мегаргйолаш дотIаш хьисапе хий детта 71 установка я, бакъда, укх деношка царех 20 мара болх беш яц. Тайп - тайпара бахьанаш корадоагIа колхозий кулгалхошта бехк шоашта тIерабакха: техника ялаташ чувцаш, доакъар Iалашдеш я, тоьац... массагIа да уж.

XX партсъезда цIерагIча колхозе хий декхача 446 гектара тIа ялата лаьрхIа хьажкIаш дIайийнай. 168 гектара оггара хьалха диллар мара яхы хий диина дац цу кхашка. Маьлхо матара а йицьа йовш латт хьажкIаш. ЦаI колхоз яц укхаза миссел хий детта установкаш йолаш. 19 я уж. Царех кхоъ мара болх беш яц. Уж а баьцадаарий бригаде ца хилча вожаш санна «саллоIаш» латта мегар. Ше доккха хIама дича санна куро къамаьл ду цу колхоза керттерча агронома Лисовский Петр Петровича, хьажкIий кхашка хий диила 20 — 30 саг араваьлча.

Нагахьа санна ялата йийнача хьажкIашта кулг-кара токилгаш доахаш кIезига - дукха тIоадал дIакхоачийте. силоса йийнараш геттара кIалийсай колхозашка. ШоллагIча плане тетт уж. ХIанзчул тIехьагIа тоха лерхI царна хий. Бакъда, цох дукха пайда беале тамаш йолаш да гIулакх: силоса йийна хьажкIаш хьакха еза ха хьатIаэттай. XIX партсъезда цIерагIча колхозе на дагтара чуэцаш а тIоадал ца тоъарах канал хьалха кхаьча хьажкIаш.

Хьежача, техкача цхьа белгало гучайовх укхаза: шаьра хабараш дувцаш хьажкIаш мегайой а, цхьа ца эша хIама санна лелаю укхаза уж.

Хьежаргда вай из культура эггара дикагIа лелаю ахаш юнцача «Путь к коммунизму» яхача колхозе мишта лел гIулакхаш. Ахкаш юкъе кIезиг-дукха йоачаш а хулаш шоай ка бола ялаташ дика хьувзаргда аьнна хеташ цкъа хий а дилха йитар укхаза шоай хиш декхача лаьтташка йийна 698 гектар хьажкIаш. 240 гектара мара тохаинар шозлагIа хий.

ХьажкIаш йиш 'а еша кIа мишта хул хьежаш дукха баьгIар укхаза. Бакъда, комбайнаш кхай тIа яьлча хоргеш чудахар: планагIа доагIа ялат а делац ка болча культурай кхашкара.

ХIанз дагвехай укхаза хьажкIаш. Дика хьал да царга укх деношка. Ба болча ялаташа задалела юкъе шоай яьсса йита меттигаш цунца хьалйиза гIерташ дIа-юха уд укхаза, хьа шен венар тешаву хьажкIаш Iаьньате дика хьувкъаш латт яхаш.

Пхьабакъда, тIехьа тохабеншоб уж. ХIана дуача хана ца хиина Iар вшаш бац. ЦаI из да. ШоллагIа-дале, кхьдоха балхаш юкъе а лехкаш дIа а бодац укхаза хий хала ца беш юкъагIбита болх. ДукхагIйола хий детта установкаш сеца латт укхаза я. 2 мара болх беш яц. Кулг-мара хьашка хий дехк цига. Пхьабакъда, кулгкара балдаш дича продукцега дукха мах дIабода.

Кхычахьарчул дукха дукхагIа тоанина хьажкIий участкаш а я «Путь к коммунизму» яхача колхозе. Хьу но латт Гордиенко Николай звено хьажкIаш. 45 центнер фуаза яьха хьажкIаш ше чунхьаргхиларах тийша ва-ю.

ХIаьта а районе нагахьа мара гац хий декхача лаьтташка митта тоадена кхаш. 2540 гектар хьажкIашка фу хьал да шоашта ма ховргдий шоана. Вегетаци хула ха хьатIоктовчаш латт...

А. МИХАЙЛОВ,
Сунжерча юрта боахама управлене гидротехник.

М. ЗАНГИЕВ,
тха собкорр.

Ялат чуийца дальнад

Чакхдальар Назрановски района совхозашкара ялат чуэдара балхаш.

10,407 гектара тIа гуркь дIадийна ялаташ чудиинад укхаза.

Бахкамашта юкъе дьхьхча социалистически яхь хьалхара меттиг дьнихар «Знаменский» совхоза къахьегамхоша.

23,5 центнер ялат чуийцар цар хIара гектара тIара, планагIа 16 центнер [illegible].

ХIанз района механизаторгаш ялат чуийца шуьйтадьнии лаьтташ яхаш ба.

С. САГОВ,
района юртбоахама управлене начальник.

КЪАХЬЕГАМА ВАХТЕ

Да тIехь шерлуш латт СССР хьаяь 50 шу дизара сийна йоаржаяь социалистически яхь Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе.

Яхье хьалхара меттиг яьккхай №№ 1, 4, 6 йолча цехий коллективашта.

Дика лелаю къахьегама вахта № 4 йолча Бычкова Раисас кулгалдеча коллективо. Толамца кхоачашъяй цар 7 бетта задания. Август бетта чотех я хIанз цу коллектива установкеша луш йола мехкдаьтта продукташ.

Царна тIехьа ца бусаш хьинаре къахьег № 7 йолча цех. Зацепина кулгалдеча цхьай коллектива а.

Завода технологаш дешна донда СССР-и Нохч-ГIалгIай АССР-и хьаяь 50 шу дизара сийна низа хьинара кхо на деш къахьега, аьнна.

А. СИДОРЕНКО.

ХЬОКХАМАШ ЛОХДАЛИЙТАЦ

СССР-ан Нохч-ГIалгIайчоа автономен 50 шу дузача денешта хIара бетта план тIехкхоачашъеш къахьйоагIа Грозненски нефтегазови управлене коллектив. 25-ча июле газови бензин арахецара ворхI бетта план тIехкхоачашйир цо. Планал совгIа арахийцар 420 тонн бензин.

Хьинара къахьегарца балгаьльйна я Шевченко Владимир Поликарповича юрта меттеча шоллагIча цеха коллектив.

М. ИЛЬИНА,
Грозненски нефтегазови управлене планови отделе экономист.

ДИКА СОВГIАТ

Дукха ха йоацаш 2 эзар 700 тонн ялат чуийна баьлар тха района къахьегамхой.

Юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 20,5 центнер ялат даьлар. ХIаьта планагIа чуэна дезар 18 центнер мара дацар.

Хьийга къа довнзар тха района боахамий къахьегамхой. Лакхь хьокхамаш даьхар «Орджоникидзевский» совхозо. ХIара гектара тIера 26,8 центнер ялат чуийцар хьинаре. къахьйийгача совхоза яхаш лелядераша.

МАТЮШИНА,
Ачхой-Мартана юрта боахама управлене начальник.

СССР ХЬАЯЬ 50 ШУ ДИЗАРГА

Латвийски ССР. Даугава хьача ха йоаце хьалъеш латт Рижски ГЭС — йисагIча витилетке болх ба йолалийта еза объект. ГЭС хьалъеча къахьегам ба Советски Союза таье совгIа къанах болах. Станцина материалаш оборудовани ухийт мехка 25 предприяте — Ленинградски, «Электросила» яха, запорожски трансформаторни, иштта Минскера, Харьковера, Свердловскера, Львовера, кхыча гIорадашкара даладаш.

СУРТА ТIА: шофераш (аьрдехьаре аьттехьа) латвиец Бронислав Раудис, ярс Иван Потемкин, гурже Сергей Джоджуа — В. И. Ленина цIерагIа Плавиньски ГЭС хьалъеча а дагIа лелаяш хиннаб. ХIанз Рижски ГЭС хьалъеча а дикагIчарах лоархIаш ба уж.

В. НИКОЛАЕВА сурт.
ТАСС фотохроника.

КЪАХЬЕГАМА ЦХЬАН МУГIАРЕ

Мехка массе мелIаигера ТАСС-а корреспондентамкара хоалаш ух союзний автономни республикай къахьегама толамех, цар шоайха хадамза бувзамаш лоаттадеш хиларах, коммунизм хьалъеча цар цхьана дагъе лоацаш хиларах дувцаш.

УКРАИНА: ШОРОВА САНГАЛ

Шу хьадоладелча дениз итт эзар тонн, цу юкъе цIаниза а ца денача тайпара дукха, сангал денича заданел совгIа Украинерча Яворовски горнохимически комбината къахьегамхоша. Цу продукто Iаламдергда плана совгIа Iалаьмате дукха минеральни удобренеш хьаелга, хIана аьлча сангалах дал кислота лоархIаметIора компонент я хьаттан витаминашт хьеча.

Эггара хьалха лаьтта кIал лоаладена прогрессивни методагIа сангал дика болабеннараш Яворова къахьегамхой ба. Укхаза болх ба йолаалийтай шоай проектни дизега хана хьалха кхача йола опытно - промышленни установкаш. Украинцаша шоай опыт [illegible] чIоагIа [illegible] йола не способ иштта кереоршаш латтача Туркменерча Гаурдакски сангала комбината болхлошта. ДогадохкарагIа аьлча, лаьтта кIал лоаладеш сангал доаккхилга 1975 шерале хIаьзза совгIа дукхагIа хургда.

ССР Союз хьаяь 50 шу дизара сийна аракийца Юбилейни Сийлен зноа эца бокъо яккхар дукхаьккь йолаьй хIанз горнохимикаша.

В. АФАНАСЬЕВ,
ТАСС корр.

Львов.

ТУРКМЕНИ: ЦХЬА ТРАДИЦИ

Бухарера хьаомаь керда техналогие юкъейнкхай Чарджоуски холкхазий завода коллективо. Ха лоац а вай элтарешта сулув дера дикка дикхьай оборудованеш пайда эцара эффективность, цо торо луртья хIара бетта ххь тIа а 30 эзар цIаннгга сулув да.

Цхьан тайпара балхаш деча предприятешта юкъе яьийтта шу хьалхагIа дIайолаенна социалистически яхь традиционни а хинна дIаэттай, цо хрьахох лоалладарча республикашта — Туркменистанан Узбекистанан юкъе ейха корта бола гIулакхаш лелабеш хилар.

Укх шера дена печчаьалхен кердача стандартегIа болх бу Чарджоуски заводо. Цо дIалелар кхоачашдера новкъостал ду бухарски специалистеша кийчъеш эттараш хьазоркхаенд хана цхьан боерана дераш нийса кьакъоастаде новкъостал деш йола эргаьзла тоаяь таблицаш юкъейоалаеро.

Геттара дика беркат доал иштта Чарджоуски даьре комбинатан Бухарски даьри деча фабрикай къахьегамхошта, Чарджоуи Самаркандан суперфосфатни заводий зиммашта юкъе лелаеча яхьах а. Масела, узбекски химикаш, туркменски доттагIашо шоашта могарсрегIа эргаьлкхо тоаьй аммонизирован суперфосфат йокъаера процесс, из маькера продукци дукхагIа арахоацнга, ма тоаелга вIашгIаьа а дьлнна.

Н. МАСЮКОВ,
ТАСС корр.

Чарджоу.

ЯКУТИ: ЧIОАГIАЧА ДОТТАГIАЛА ГIУЛАКХАШ

Яхк бIаь гаргга трактор кхьачай Якуте колхозашкан совхозашкан. Царех нийсса ахал хIана эц баьна эраш Украина заводий маркеш тIелаттаеш я. Цхьа баьан доацаш дац кхьлбаседехьарча автономни республика промышленность, гIишлошъелга, юрта боахам технически кийчбеча дакъе лоацаш ерриге УССР хилар. Киевера ух электродвигателаш, Одессера — шурал шельд установкаш аслрицепаш, Житомирера — автоматически управлене шкафаш, Хмельницкера — трансформаторни подстанцеш, Харьковера — низ йола бульдозераш.

Температураш цIаьзза хувцалуш йолча Якута механизаторашa къаьетта дика лоархIам а кхьлбаседехье таргургйолча тайпара кийчъеь ино бола кременчугски самосвалаш. Царех пайда эц алмазаш доакаршa. Вилюйски ГЭС-а хьалхарча аргIан ерриге агрегаташ харьковски турбостроителаше еннай, вIашагIйоакхча новкъостал даьраш а уж ба.

Станце шоллагIча аргIан энергоблоканаш кийчъе аьнна заказ хьайцад дукха ца йоацаш харьковски машинашъераше. Эргаьккха тоадаь доакъоши оатталеш хургъа цар, хьаллагIа кийнача машенаш дукха а кхомагIа я уж.

Д. БУБНИН,
ТАСС корр.

Якутск.

АЗЕРБАЙДЖАН: МЕХКАРЧА МЕХКДАЬТТАХОШТА

Скважинашта ремонт яре дIаюла кIуэлаш лелаю подъемни агрегаташ хьаа аьнна белоруссски мехкдаьттахошa дена заказ хана хьайха кхоачашдеьд Кишиневски машинашъеча завода къахьегамхоша. ВIашкаехна аьшкаш тIелаьтта уж керда бакински «шоаллелаяргаш» белорусе дукхьа хьийтай предприяте.

Азербайджански мехкдаьтте машиностроене Iилма-тоххамен проектни институте хьаь из керда машина вIашагIйоллара ши бIаь совгIа тайп-тайпара оатталш дакъан кхьйад. Москве хьаьяй къаьстта шоай тайпара агрегата светильникаш. Ленинградцаше хьаьяй 27 метр лакха телескопически вышкаш гидродомкраташи. Гроднора кхьчей буррa тохамаре турбош вIашагIкетта автоматаш. Эшаш йола дукхча оатталаш хиийтай Челябинскерча, Кременчугерча, Полтаверча, Харьковерча машинашъераша.

Керда агрегат вIашагIйоллига йиш я дIатехача ги дукхал нийсье, каналашкарчу боараш беза, установкашта команда ала, йиъе а насосни станце агрегатий балхага бIарг хьаба.

В. ВАСИН,
ТАСС корр.

Баку.

ТАДЖИКИСТАН: «ХАЛКЪИЙ ДОТТАГIАЛ» ЯХА ГЭС

ТIадиялад Шамухин Алексей бригадена. ВIашагIйолача кулгалдеш хиннеь цахе 40 шера гаргга бола баь Федор Михайлович Кирьянов. Цунна бIаргагуш хьа а хиннай, хIаьта цуя тIехьагIа реконструкци еш тоа а ьй из йоакха предприяти. Заводе модернизаци ечa Азербайджана деннa новкъостал дьд векарашка йолча республикаше. Оборудовани вIашагIйолла баьхка хиннаб московски, киевски, харьковски специалисташ. ХIаьта дукха ха йоацаш украински инженерийе дIа а оттаь, нийсьай лоаладаьна меттала оатталеш ю нахаш кийчъю автоматаш, боли бе йоладийтай вIашагIйоакхале хьалхагIа оатталаш индукционно йоакъаха лаьрхIа агрегат.

Завода продукци хIанз йола мехкарча ерригача мехкдаьтте доаьна районашка.

Таджикистане эггара дерагIа йолча электроэнерги нIс миллиард киловатт - сахьат эннийай ше болх бе йолаенча дена «Халкъий доттагIал» яхача Кайраккумски ГЭС-о.

— 15 шу хьалхагIа хьалъеча ГЭС-ал цхьа баьхан доацаш тиллац мишта цIи. Цо хьахьех Советски Союза халкъий бокъонца дела доттагIал вошал, — йоах ГЭС-а директора Социалистически Къахьегама Турпала И. А. Зорина. — ВIаши уллув дIа а этта, оагIув оагIон а теха Таджикистане бовкха гIирс хьалбеча къахьегам бар 37 къамах бола болхлой гIулакхера наш. Укхаза хиннаб эрсий таджикаш, украинцаш а узбекаш а, белорусаш киргизаш, башкираш а татараш а.

Электростанци хьалъя а баьна, гIишлонхошa Мацача аре хий ала каналаш даьхад, кхьлбаседехьарча Таджикистане хий дакийта, насосни станцеш хьалъяй, хьаьльй керда промышленни центр — Кайраккум.

Средни Азе бIарччача энергосистемане юкъейхьа «Халкъий доттагIал» яха гидроэлектростанци бениллана лоархIама а цу йоакхача экономически районе халхьа боахама электрофикаци ира. Кайраккумски гидроузло комплекса къастеш энергетикан ирригаци проблемаш. ГЭС бош бе йоладийтарга торо хиннай Мацача арарча 300 эзар гектар дакхе лаьттан тIа хий диллаш кара дероаден.

«Халкъий доттагIал» яхача Кайраккумски ГЭС-а боккъонта коммунистически къахьегама коллектив яха сийлаь цIи еннай. Производства культура лекхта йола предприяти я из. ИйслагIча пятилетке задани хана хьалха кхоачашъяр дукха кхоесам лоаттабу цар.

Д. ФРИДМАН,
ТАСС корр.

Душанбе.

САРАТОВСКИ ОБЛАСТЬ. Волга декъарча арешка хий детта бIаьш тайп-тайпара машинаш я болх беш. Яр суртеш даьхад Энгельска районарча «Новый» яхача совхозе «Фрегати» «Волжански» яхачар 750 гектар хулача кХашка хий деттачара. Укхаза эггара хьалха мехъедоаладаьд мерра меттагаш чу а лелаш шоаш лела хий детта установкаш йоахаш йолча «фрегаташта» дистанцонни управлени ялга. «Фрегаташта» телемеханически управлени ен бола «хьоа» Энгельски хий дулача система кхоллагIча насосни станце зале бовлад. Операторa немашене чура аре а да йоалаш за йиш я дIатехача ги дукхал нийсье, каналашкарчу боараш беза, установкашта команда ала, йиъе а насосни станце агрегатий балхага бIарг хьаба.

СУРТА ТIА: управлене пульта тIа за оператор О. Сайгушкин (аьттехьа), «Фрегат» — хьажкIий кхай тIа. ТАСС фотохроника.

ВАХАРЦА ГIА БАХА, ХЬИНАР АЙДЕ,

ХьалхагIа хоам бел хиллачо тайнара, культура болхлой II съезд хилар Грозне. Доклад бир КПСС Нохч - ГIалгIайн обкома секретара Х. БОКОВА Цо аьлла:

— Нохч - ГIалгIайчен культура болхлой шозлгIа съезд гулбеннаб вай Даьлен кхьегамхой башха - дикачу юбилейна — ССР Союз кхоллар 50 шо кхачаре кечъеш. Ах бIаь шо — адамийн историна юкъа дукха ца ю. ХIата вай хьалхакхахь дIа ма даьхна а дахад! Вай махка хилла Iалашьхо йоккхий горгалонаш шера бIаргагу уьш шера 30 ноябрь шуй автономе 50 шу дизар болталдоккхуш йолча вай республикага хьажача.

Башха йIаьха йоццача ну исторически юкъагIа бIарчича йоккхах тIе баьхна тIекхоссинайн Нохч - ГIалгIайче. Политически дакъе феодализмаяра социализмага кхьачад Нохчечиш ГIалгIайчин халкъаш, экономически дакъе дахчан кохаргаран багагаран тракторга а механизмах хиллан машиностроении йоккхийчи заводашка а кхоачаш. культура дакъе — йозуллешар хоаш сиг ца иккимачара университеташка, пачхалькхан театрашка кхоачаш. Нах деша, ядде Iомабе бийза ца Iеш, керла социалистически идеологи чIоагIъе а, кадраш кийчъе а еэар.

Уж сийлахь - йоккхий эргалонаш а йиш хиллай ленински къамий политика, вай Даьлен халкъий йохартIоаца нежарашка йола ЦхьоагIо, Советий Махка доргагIа халкъаша шоайла а этгара хьалдарча доттагIанча сийлаьдоккхача вреий халкъагахьара а новкъостал. Нохч - ГIалгIайче экономически культурни гIулакхашта дегIайоалларя дешна парте ленински Центральни Комитетагахьарен Советски правительствагахьеен хуле терко баьхан долаш.

Пхи шу даьлнад республика культура болхлой кьалхара съезд хиннацул тIехьагIа. Цу юкъа нердача, лаккхIча боарам тIа боаллаш айбеннаб, вахара гаргабехаб, хьалдашка латта венхараш кхоачашдара хукхагIа тIабёрзабаь а политически чIоагIа эшаш я хинцаб вай идейне - художественни культурно - просветительни болх. Хьинарен дог тешадени къагучбаьхнийнаб кхетам балара дакъхера культурни учреждений лоархIам, лакхдаьннай цар авторитет.

Культура болхлой чарпым КПСС XXIV съездо тIабёрзабу масса оагIорахьарен кхьетарреи дегIаяца, лакха образовани, коммунистически кхетам, лакха нравственность йолаш вала саг хьалкхевара; болхлойн аьарнойи культурно - технически боарам интеллигенца боарамга кхоачабеш айбера, юрта культура — торода боарамга кхоачаш айара, наха культурни гIулакхаш дара общественни формай лоархIам дикка айбаран республика культурни вахар вIашгIехьдаккхара дакъе общественни хьисапаш дегIахуларан; культура материальни база шIенхаштта шеръяра, клубий, культура цIеной, библиотекай балха чулоацаш, издательски гIулакх вIашгIехьдаккхилга тоалара, кинофикация, телевидени, радио, кхин бизаргIа кайда кьера.

Тахан а секца белгалбоал, хьана а секца белгалбаргба культураи искусстваи ерригача учреждений болх? Из белгалбаргба цар идейни лостамо, вай гIулакх бахь хиларах шоке йоацаш дог тайша кургболаш советски наха кхетам балария, коммунизм хьалъенча хьинаре дакъа лацара уж кийчабдарие.

Дукха а вай дика болх бел йола клубаш культура цIенош. Халакетэ а, республика хIоашга ду хана дIалахараш ма ахкера гIулакхаш доашш йола клубни учреждениш. Миттъа доах цар еа: хIана аьлча клубни болхлоша дикъава чеплахкаш къахьегамхоша. тIа-тIа дуккагIа дIадехараш, юкъара культура массановъа сияна дегIаударош даьлна тIехьайисар, лоадамбоадар тIахьвника эттаниш хилар.

Болх ло бу Ачхой - Мартана района ВаларгатIарча, Кентиа - Юртарча, Советски района Зоперчен Ведана района Харачойрчи клубаша, Гудермеса района «Октябрен 40 шу» яхача колхозерча клубо. Шоаттан хIиранц деношка, болх кхоачамболаш вIашгIехьбаьхаш Грознерча кхыайонча культура учреждениеш. Октябрьски района 20 участка, «Трансмаш» завода клуба, Горьки цIерагIча, Пролетбата цIерагIча клубашта хIанз укх садьата хорьмин социалистически вахь юостара формаш, хьалхалаттача опыта пропаганда ира пайдана йола формаш.

Клубий, культура цIеной балха тIа цIенхаштта кхоачамбоацараш хилара бахь а клубашта хIана а кхоачамболаш практически новкъостал дош йоцна культура министерство, кук методически кабинет, облсовпроф, райгорисполкомаш.

Сага кхетам луча лоархIамегIарча средствоех цаI я художественни самодеятельность. 32 автоклуб я вай болх беш. АгитпосадаIш вIашагIйоахара гIулакха теркалъа йоагIаш я Грознерчи, Урус - Мартана, Наурски районий, Нохч - ГIалгIай АССР культура министерства опыт.

Къахьегамхошта эстетически кхетам балара бокккхача лоархIамe я халкъа культура университеташ. Соахка вай республике болх беш 32 яр, уж марксистко - ленински эстетика, литература, музыка, театральни изобразительни искусства факультеташ а тIехьа. Къаьстта борнате баьб цар болх МагIалбики Сунженски районашка.

Культурни вахара мича дикка дагIа лоах вай библиотекаша а. Анализо хьахьох, советски читатела хьаптан мел дукха да. Книжка дукагIа дIадоаржадара вай республике болх беш я 29 эзар соагIча сага гIулакх дош йола дIа-нха доле 650 библиотека 18 филиал.

ДукагIйолча библиотекаша хьинаре дакъа лоац КПСС XXIV съезда решенеш пропаганда еш, дукагIа дIаяйшад общественно - политически литература, коммунисти наха шерагIа пропаганда и революционни тIехьа традицеех дахча книжкаш, конференцеш сайренаш дукагIа чакхйоах. Книжкий фондах пайда дагIа ла, читатела ду хулла, библиографически болх тоабаьб.

Дола бу бола Аргунерча № 1 Ялча, МагIалбики района Искначча Ачалкерча библиотекаш, Грознески, Сунженски, Ведана, Шелковской, Нажай - Юрта районий дукхача библиотекаша. Болх тоабаьб дукхача бераий библиотекаша: Сунженски, Назрански, МагIалбика Каргалински. Цхьабакъда, хьм а чIоагIагIа дIадоаржаде леза вай советски вахара образа пропаганда еш, коммунистически идеологи морали чIоагIъеш дола книжкаш, библиотекай лоархIам айбе беза лоархIамегIара культурно - просветительни учрежденеш уж хилларах тарра айбаь ца Iеш, Iилмана, техникана, хьалхалаттача опыта карагIдаьхинарий хьакъехьара информаци дукхъашьа хьаст хилларах тарра а.

Хьадъе патриотически, эстетически кхетам баларан сердал яларан дукха хIама ду вай музейша, цхьабакъда, хьм а дукхагIа айбар лоара наха патриотически кхетам балара, вай края башхадикача история пропаганда ира лаькъера цар лоархIам, республике дукхи доле исторически памятникаш лоралара долла хIама де доза.

Докладчико дIахо белгалдаьккхар, дукхха карара дулийта хIанашк кхоачамбоацараш кийсдалар культура министерстван моттигарча Советийи оагIонтахьара хорташка культура дешай хIанз а терко кIезига яр баьхан долаш хилар.

Колхоза, совхоза хулталхоно, кагалъа сенка бовхама кхоачарча ден йоакко еш ца вале, юртара деррига культурни вахар оалагIава декх тоадара уйлае еэ. Колхозий, совхозий боконаш шеръяре бишхулийт социально-культурни эшаний фонде отчисление дукагIа а. Царех кхетамечи йоаз ханахьаи пайда эшъ беза, Наурскии Шелковской районашка из даш ма хиллара.

Къахьегамхошта, къаьстта а юрташка бахача наха, эстетически кхетам балара, КПСС XXIV съезде хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашде уж оарцагIбахара гIулакха доккха дакъа кхоач искусства учрежденешка. Театрий балха хIара декхарча практикано кхьедахад юрта районашка театральни искусства фестивалаш елга, театральни экскурсионни поездаш вIашагIъеккхита, коммунизм хьалъяр дукха лоаттабела къоастичера советски сага моттиг къьаьган дог тешадени ювцаш йолча спектаклашка хьожилгеи дул тIехьагIа уж юцилган.

ЧIоагIа ховстадар Х. Нурадилова цIерагIа дола театр 1971 шера вахх гастролешка ца Москве дахача хана. М. Ю. Лермонтова цIерагIа дола театр Азербайджане даха хиннача хана. Творчески таламашка белгальъхай «Вайнах» яхача ансамбле мехка гIоллавен лоазол декъарен гастролаш. Даим толам бувлаш да РСФСР халкъа артиста Эсамбаев Махьмуда концерташ. Дукхен бераташ къахьег вай бераша кхетам балара дакъе тешниш театра коллективе. Пайдане болх бу изобразительни искусствай, музыкальни культурно - просветительни учреждений коллективаша.

Искусства учреждений гIулакхдашкара дика мел дола хIама вIашгIехьдаьлинад искусства болхлоша — къахьегамхошта коммунистически кхетам балара тIулакха вай парте тешамача гIоннача — чIоагIа къахьегар баьхан долаш.

Шекх йоацаш да балха тIара вай толамаш. Цхьабаьхда, вай керттера уйла хьоастанза йисача проблемашца кхоачамбоацараш тIаерзие аза вай. Культура министерства, театрально - зрелищни учреждений кулгалхоеи художественни советашен доагIар диза дIадехаш ца хилар бахьан долаш театрий. синкапиен концертни программашта хIанз а юкъеух художественни гIулакхага дилача эсала произведенеш, мела дебельбу артистий, къаьстта а кагирхой, профессиональни говзал ирагайоаххаш товяра деннен кIоаргтен бош бола болх. цIенхаштта кхоачамбоацараш да юрташка бахача наха хадланза гIулакх долга вIашгIехьдаккхара дакъе, масса а лакха дилан концертий спектаклийн художественни боарам. Дукха да хьалхагIа цена филармонеи къаьстта а М. Ю. Лермонтова цIерагIча театрен концертни бригадай маршруташа чакхахьахаш нах бола дуккха хуьтаиш. Цхьаза юрташка кхуьх декорацеш кхе йола, йоагIача тайпара музыкаш сердалени кийчъъь йола спектаклаш, хIата филармони халхара ансамблаш цхьадола концерташ беррига артисташ юкъе боацаш хул. Районни культура отделаша, юртий Советаша, районий общественни организацеша профессиональни коллективаш шоайнга кхаран масса оагIорахьара къахьегамхошта эстетически кхетам балара болх чакхбаккхара пайда эшац...

Искусствашта юкъе лоархIамегIа да ахкад В. И. Ленина кино. 33 эзар зритель — шира а республикерча 330 кинотеатрен киноустановкайи хIара денарча аудитори. Укх тIаххьарча шерашка шоаш дика могайташ я кинотеатрашка, кинолекторешка фильмашта пропаганда ира нерда формаш, ХIаьта а белгалдаккха доагIа, ЙIерча хьайнача ипанови задание кхоачашъйале а, фильмашта гоннахьа бу пропагандистски болх шерабаьбале а, республика кинофикаце управление балха тIа хIанз а дикка доккхий кхоачамбоацараш хилар. ХIанз а мела я кинофикаце организашта, халкъа образование отделашта, «Знание» яхача общества районни отделенешта юкъера контакташ, хIанз а пайда во эш вай чоай доалахьа долаш долча идейни художественни рузкъех.

КПСС XXIV съездо белгалдаьккхад, «парте чакхбоахача идеологически балха тIа хьалхарча цхьан моттиге къахьегамхо керда коммунистически гIулакх леладдергдолаш советски наха кхетам лулга латташ хилар». Дукха а дукхагIйолча клубашка, культура цIеношка, библиотекашка хоза кийчдаь, районо, предприяте, колхозо, совхозо укх шера а кIаслагIча пятилетке я къоасам сенхуьа лоаттабу хьахьокхаш дола плакаташ да, выставкаш я. Каст-каста чакхъяха хьинай къахьегамца коммунистически гIулакх хургдолаш нах хьелихебара тIаерзаь тайп - тайпара массови мероприятеш.

Шой болх колхозни производствица бувзаш лелабу Шелковской районерча дукхача шераш ка директоралла болх беш М. Н. Кочетков а волаш долча Дубовской культура Цlено. Масса оагIорахьара кхоабелле доагIаш да «КIаслагIча пятилетка хьалхарчен шоллагIчен шерара вай къахьегам» яхача темах Сунженски кхьтен районий клубашкен культура цIеношкен чакхдоаха устни журналаш. Культурно - просветительни балха керда формаш леха а лех, кора а йоагIа Нажай - Юрта района культура болхлошта, Болх дика бу Грознерча В. И. Ленина цIерагIча культура Дворецерча «ЦIе зиза» яхача клубо.

Царгара хьокхам эца беза.

Нохч - ГIалгIайчен культураи искусстваи болхлоша кIезига ишаш тIадахийтац халкъий доттагIал чIоагIдергдолча, пролетарски интернационализмах советски патриотизмах уйланка къахьегамхой хьалхебера. Цу гIулакха мах бах вартвоашш йоккхача лоархIаме хиннад дIа а хьа а хувцаш КъилбаседА Кавказа автономни республикашта юкъе даь искусстваи литературан декадаш, Нохч - ГIалгIайчени Калмыкен къамий театраша дIа а хьа а хувцаш яь гастролаш, Нохч - ГIалгIайчен, Дагестана, Къилбаседа ХIирий, Черкий - Балкхарой ансамблаша цхьана уттадаь концерташ, дIа а хьа а хувцаш уттадаь выставкаш.

Интернациональни доттагIал чIоагIдарах хьамий культураш йIаьхий ирах эттув йоккх Советски Союза дукхача республикай драматургийн композиторийн гьесаш, музыкальни произведенеш вай театрий сценаш тIа уттадаре, симфонически оркестра программашта юкъе хиларо. РСФСР халкъа артист Эсамбаев Махьмуд юкъе волча коллективе, «Вайнах» яхача ансамбле, дукха эзараш нах юкъе а болаш йолча коллективаш гIулакхаша. Къахьегамхошта интернациональни кхетам балара бокккхен масса тайнарех болх бу клубаша, культура цIенош, библиотекаша.

Дика традици я хинна дIаотташ латт вай республикерча моттел, доаллахарча нежарашка йолча республикашкарча профессиональни самодеятельни артисташа, писателаша, художникаша, композитораша дакъа а лоацаш дIара киера доттагIала, къахьегама, хьунакьама цIейш деадела.

Вай республика хьалхоша Iалашъяте боккхача лоархIаме да интернациональни кхетам балар. Цунухьа наиба кхоачамбеш хила йиш йолаш бац интернациональни кхетам балара культпросветучрежденеша бу болх. Деррига ишаш оарцагIдахо деза ширача замах юхелисача вона гIулакхашта духьала къовсам лоаттабара, цIенхаштта тоаз еза советски патриотизмана еш йола пропаганда. Культпросветучрежденей декхар сонах латт хьача, ха латт, молагIча къамех бале а, берригача советски гражданашта шоай Даьхенах а дукхача къамех даттача бIарча цаI долча советски халкъах нюаш хиларах а цар доакхал дергдолаш кхетам баларах.

Республике бахача наха кхадданзек уйла еш атеистически кхетам лулга хIанзчул тIехьагIа а йIаьххача хана культураи искусстваи учреждений идеологически балха лоархIамега декхарех цаI долаш дица деза.

Вай республика культпросветучреждений материальни база чIоагIъяра дешаш къаьстта чIорагIа отт. Райисполкомаша, юртий Советаша, колхозашей совхозашей, культура органаша, шерарча общественносто дакъа а лоацаш белгалдара болх бу культура учрежденеш керда ираш хьалъяйни йолаш ираш тоайраи, дишаш йолча оборудованеца уж кийчбара.

Цхьабакъда, республикерча культпросветучреждений материальни база эсала хьал тIа я. Къаьстта а Ачхой-Мартана, Ведана, Советски, Назрани, кхыча районашка. ХIанзее а дена долла хIама дакза даргдац культура учрежденеш Iамна кийчъяра, 1972—73 шерашка клубаши библиотекаши тоаяра, хьалъяра, кийчъяра планаш оттае эза, уж дашаш кхастхастагIа дувал деза райисполкомий юртий Советийи заседанешка, колхозаш, совхозаш, шерра общественность юкъеоза эза клубаши библиотекаши кхьалхайоахача, уж кийчъеча.

Республика культурно - просветительни учреждений балха тIа боккхача лоархIаме я кадраш. Кадрай состав кIезиг-дукха тоаеннай республикански культпросветучилища йистеьккдарий новках. Тоьал дукха клубни библиотекни болхлой ба институтий, техникумий, культпросветучилища заочни отделене дешаш. Цхьабаьъла, кадрай состав хIанз а цIенхаштта уйлае еаш я. Берригача культпросветболхлоех 267 сат кхьметтел юкъера образовани йолаш а вац. Республика дукхагIа йолча районашка эсала латт кадраш хьакаржарен Iомаяран техникаш.

Культура министерства, ерригача профсоюза уйла дукхагIа тIерлахьте еза семинараш ира, квалификаци лакхъеча массаза а болх беча курсашка Iомабала нах кийчъера.

Шой ерригача йоаллием сийленен, творчески никз тайша я йолаш йода вай Даьхе СССР хьаьнь 50 шу хьанаргA.

Республика промышленносте, гIишлоний, эзалсфта предприятей, колхозий, совхозий коллективаша доккхий социалистически декхараш тIаийцад ССР Союз хьаьнь 50 шу дизара яхе йоагIача тайпара нахьяхахар дуъкъ. Уж доккхийи сий долашш да.

Уж декхараш дийза ца Iеш, культурно-просветительни балха ерригача формашен средствашен уж кхоачаш дара новкъостал де а дола культура, искусства болхлоша, вай творчески союзаша. В. И. Ленина ваь 100 шу дизара кийчо еан деадIиен ленински культпросветучрежденеша баьча балха опытах пайда а эшаш, культпросветучреждений балха ерригча формайи средстваи оргайоахаш тоае, культураи искусстваи керда айелга Iалашде, лакхача нравственноста, масса сферашка — къахьегаме а быте а, зIамига а доккха а мел долча хIамаш тIехьхозача гIулакхий уйлангц нах хьалихебе беза...

Берригa воай болх ира идеологически къовсам лоаттабеча хьалашка база ца доалаш да вай. Идеологе дакъахь вейна хуьалтарча къовсмо керттера сфера яй вай противникаша. Шоай ний кхоачар ду нар, нах фаьза боахаш тешаш байнен хилийтар, националистически нонинистически уйлаш юхадийнъар, советски нах морально хегабаря бухсоннача къычача идеологически гераех боахарн духьа. Коммунизма хьалтаиа дIалех советски наха революционни фел чIоагIъелга. ЛоархIаме дакъа кхоачашдеш хила еза вай культура учреждениеш.

Мукъаба сона, Нохч-ГIалгIайчен культура болхлоша КПСС XXIV съезда исторически решенеш кхоачашъяр духьа, сийлахь-йоккхача юбилейна — ССР Союз хьаьнь 50 шу дизара даха доаттIача тайпара нахьадахар духьа советски халкъа доаттабеча юкъараче къовсаме шоашта йоагIаш йола моттиг хьалацара шоай дерригa низаш тIадохийтаргдолаш дег тайша хилар дIахайхийхде.

* * *

Доклад юкъа йолаш, Эггара хьалха къамаьл ду КПСС Ленински (г. Грознерча) райкома секретара А. Варибруса.

Ерригаш а хIана ян ваша йола горадера творчески союзаш, культураи искусстваи учреждениеш Ленински районе я. Оаха хадданза йоакхо ю дIара творчески коллективе талантаи дегIаахара, наьна гражданска хьинар айдара, цар идейно-теоретически образовани политически кхетамех лаккбара эттув болашагIа дола хьал оттадар.

Творчески интеллигенца бочa балха юкъехкуьб оаха масса тайпара формаш: политически дешар вIашгIехьдоах, каст-каста творчески интеллигенца вIашагIдеттаду, кердача спектаклашка, концертни программашка хьожачеи уж юцачеи дакъа лоац...

Массаза а творчески коллективаш вахар кIоарегIа тарвадаш партийни комитеташа, райисполкома, культура министерства, хIанз укх сахьата кагтадьа мара моттигаш хилац белгтоккхие цертийни советски болхлой художникашца, писателашца, артисташа, музыкантшца вIашагIбеттадуш. Идейно-художественни гIулакхо эсалача литературани искусстваи произведенеи, этически нормаш, социалистически общежитие правилаш толхача искусства болхлой вешалий массаза а бац цхой хьинахье принципиальни мах.

Талантаца лаьрххIа, терхо йола гIулакхаш леладарах йола ленински традицеш хилар, художественни интеллигенца тIадийраза болх бе хар, из идейне чIоагIъяри творчески дегIаяреи хадданза йоакхо яр — дукха лоархIам оаха культураи искусстваи учреждешта кулгалдара парте райкомо, райисполкомо, комсомольски организацеша чакхдоахача гIулакхашкара керттердар.

— Тха лоамах районе дешнийн хузпомаш хинна укх тIаьхьарча шерашка, — аьлар ше къамаьле деш Нажай-Юртан райисполкома председатела А. Батаевс. — ДегIаух тха экономика ена ца Iеш, бахача наьха культура а.

Йовзаш йола юртий, поселкий, районий, городий Советий лоархIам лаккбара хьакъехьара парте правительства решенеш баьхьан долаш Iаьдала моттигерча органашта укх тIаьхьарча шерашка йоккхий боккъонаш еннай, уж шоай мукъагIа йитай культура дегIайоалларя дешаш къестадара гIулакхаш. Хьалхашка латта декхар кхоачашдара тIайтIорзаш хадданзек хьеж райисполкома юртий Советаши культура дегIайоалара дешашка.

Культурни библиотекайи дукха кхоачашеш юртий Советий депутатели кержаб, исполкомий членаш ба, массазарча комиссей болхаца хьинаре дакъа лоацеш ба. Алхха укх тIаьхьарча шиъ шера исполкомий заседанешкен Советий сессешкен дийнад культура учрежденешна дувзаденна дола 120 согIа дош.

ХIанз культурно - просветительни учреждений болхлой, керттера укха тIаерзавьб къамий доаках йола Коммунистически парте программи положенеш кхетаергйола тайнара къахьегамхошта дIайоазийтара. ленински къамий политика мишa лоархIаме дуьбуьлача хьастех, ах бIаь шу дуза юбилей кхетта вай белгалйоаккхаргйолаш йола ССР Союз хьалла лоархIамах дувцара.

КIезига иц тха культурно-кхетама болх хоаш вIаштIеньбьаккха йола дика клубаши библиотекаша. Цхьабакъда, карнахьа хургдаб кхоачамбоацарашш къоастанза йиса проблемашш теркал ца еш йитаб. Из де, эггара хьалха, культура учрежденей материальни база эсала хилар. ДукхагIйола клубаши библиотекаши цу гIулакха кагаш доацача цIеношка я. Тхоай мэа ма кхоачча уж кхоачамбоацараш дIадаха гIерт тхо, республика культура министерствагарен Министрий Советагарен дех оаха Зандакъа, Беное, Гордале клубаш хьалъяра тхоьна новкъостал дар.

Къамаьл ду Назрани района культура отдела заведующи Б. Хамхоева. Цо йоаз, районерча хIара клубе, хIара библиотека клубни а библиотечни совет а, шой активисташ-гIончий ба. Уж тайпа активисташ тIа-тIа дукагIа хул. Культура учреждениеш хIанз шоай берригa болх чIахаш бихьаб: социалистически декхараш тIаийцад культура болхлоша — ялтан дIадува чуэши кампанешйолча хана тар ма лу дукхагIа концерташ уттаде, тематически сайренаш е, устни журналаш деша, диспуташ, конференцеш, беседаш, обзораш, хозийташ читкаш е.

Ерригача клубни учреждениешка бетта шоаза болх бош йолча атеистически киполектора балха плана оттанай культура отдело «Знание» яхача обществацен Назрани кинсеста дирекцешен цхьана. КIеззига хIамаш дац кагирхошта революционни, тIема, къахьегама традицешка кхетам балара деш, «Революне рыцараш», «Сийлахь биографеш» яхача девизагIа тематически сайреш циклаш чакхйоах клубни библиотекайн заведующеша. «Ленин ваьхав, Ленин вах, Ленин валаргвац» яхача девизагIа революционни традицеи Ленин чакхдоах дукхача клубашкен культура цIеношкен. Мукъанен дизачен деношка гражданска тIом латтача моттигашка, Сийлахьболхача Даьй-махка тIем тIа боабачa тIехоашта дегIа мемориалаш долча ух экскурсеш. Цига мотталгаш ю, венахаш ехи.

Боккхен пайдаен болх бу къахьегамхошта интернациональни кхетам балара. Масала, района самодеятельни артистий мызаниш 20 концерт оттадаь Къилбаседа ХIирашкахьарча юрташка. СССР хьаьнь Нохч-ГIалгIайчен автономе 50 шу дизара хетадаь хурдолча «ДоттагIален къахьегаме» кIейна кийчлуш я тха район хIанз.

Къамаьл де дош ду болхлой класса вакала. Трибуне ва «Красный молот» завода котельщикий бригадир И. Рыженков.

Вай республика болхлой класс белгала дьача «Красный молот» завода къахьегамхой, тха ветеранех, болхлой династех йола дика произведенеш писателаша, художникаша, театра болхлоша хьаргa вьежаш ба; цу тIа а, эрсий драма театра творчески коллективанен «Красный молот» завода коллективно дика доттагIал гIулакхаш тоссадениш я хинна. ЧIоагIа раьза занна вай дешнашх тха Советски Союза Турпала Нурадилов Ханпаший цIерагIча вайнахье театре. Вай театрийи филармонеи болхлоетта бараш ала безам бе са дукхал заводе нехашка кхьоа выступленеш ирах. Тхо долча каст-каста болгIаш хьаьший ба тха производстве хьалхалаттарий портреташ яздеш бола художникаши скульптораши. Хозача дешаца хьоалаш доттагIа са гарсовета депутат Валентина Ивановна Плужникова, Лермонтова цIерагIча театра артистка. Цо дика хьехам тел тха самодеятельни артисташта.

Вай мехкарча кхоллаеча гIулакхаша писателаша, художникашта, музыканташта, театра дехтелашта хьалхашка шерра хьаь белл сайрда, лакхахудожественни, вай хьинара лоархIамегIара тешаш гIеттаю произведенеш хьадра. 20 июле красномолотовски дезале хьачуийцар оаха ПТУ-3 яьккха 125 башха-дика кагирхой. Царех хьаь сцена тIа хьалокха уж! Уж — кхоиен нах!

Къамаьл ду вай республика культура заслуженни болхлочо — город Аргунерча библиотека заведующе А. Сырова.

— СССР хьаьнь Нохч - ГIалгIайчен автономен 50 шу дизара дайача гIулакхашца накъвоаца гIерт вай республикера хIара къахьегамхо. Библиотекара наха йоккхий тоонаш я ах бIаь шера вай мехка ях йоккхий эргалонаш книжкаш дешарашта хьалхашка хьасллара, вахара керда образ йола обществe хиларах тарра советски социалистически пачхалькъаех, из пачхальалхе хьалхехкарехи хьалхьарехи дувцара.

Тха библиотека коллектива гIулакх ду 25 промышлении предприяти а «Южный», «Шалинский» ши совхоз а йоалаш йолча къонача городе бахача болхлоех гIулькхерча нахаш. Оаха чIоагIа пропаганда ю литература деррига тайпашта. дукха кагирхой книжкаш дешара тIаберзабо гIерт тхо. «Даьле баьхан делаш даьча тIем тIа» яхаш литературни альманах кийчдаьд, «Нийсархошта юкъе» яха йоккха сайре, «Вербински повесташ» яхача С. Сартахоэв книжкана хетаде конференци кийчьен да тхо. Тха книжни дешараша чIоагIа диглаи «ССР Союз — 50», «Са мохк, са дегаонда», «Къаьй беет тайначи лелал» ... раш санна йола книжни выставкаш. ШоагIа пропаганда я гIерт тхо Нохч - ГIалгIайчен писателийн поэтийн произведенеш.

Дукха да йоацаш республикански библиотекацен КПСС Шалийн района политдешара кабинетацен цхьана специалиста дIи белгалдаьккхар оаха, гуччахье хьежаш Iе а далла производственно-технически литература хоржагIа вIашгIехьдаьккхар, книжкаш дешарашта стендашта хьалхашка консультацеш тийлар специалисташа. Цу дийнахь 45 керда саг дIаязвир оаха книжкаш деша.

АйхагIа да тха бувзамаш промышлении предприятешца. Заводе цхьачарчa гуччадьарча комсомольски собране къамаьлаш дир оаха «Сага вахарера книжка лоархIам», «Болхлой класс художественни литература» яха беседа е еш. «Къахьегама ишан ховийн» яха читательски конференци хьу. 190 болхло тха книжкаш деша керда дIаязвенная, кхетам чуэца доладеннача деношка хьатташка беседаш ю оаха. Кхы а дукха да тха йоакко е езаш дола хIамаш: моттигашкарча библиотекашта методически новкъостал дар, библиотека советаца, тхоай активоца, тхоай гIончаица болх бар.

Трибуне — Советски района Итум - Кхала юрта культура ЦIен директор А. Арабиев. Цо нахарра дувц гаьнча лоамашка улача ду юртарча культура ЦIен тайп - тайпарча творчески вахарах, культура болхлоша колхозни производства ерригa сферашка теркалъарахи боахама декхараш кхоачашде новкъостал дарах, бригадашта юкъера изь дегIадулларах, хьалхалаттача опыт йоаржадарах, хьалхалаттарош хестабарах, юрташка бахача наха коммунистически нравственноста уйланца кхетам балара дешага цIенхаштта хьежаш хиларах. Хьалхашка уттача халонех дувц.

XX партсъезда цIерагIча колхоза территоре тIа культура 13 учрежден я, царех 6 — махках дийхача цIеноша. Музыкальни инструменташ, къаьстта а мера бараш, йоацаш хьа хьаьа клуб. Колхозо, шийна моггача тайпара, новкъостал ду культболхлошта, экономически хIанз укх сахьате соа низ болаш из еше а. Культура министерствагара дех оаха клуба хьатIаде лоладаь гIерсаш хьалдаь дахар.

— В. И. Ленина цIерагIча культура Дворецa культурно - просветительни балха кертера деррабаш, — боах кхн директора Мамлина, — белгалдоал КПСС XXIV съезда исторически решенеша, СССР хьаьнь Нохч - ГIалгIайчен автономен 50 шу дизара цIейна эчо кийчонца. Тха культура Дворецa деррига гIулакхашта юкъмоттиге массаза а латтав хIанз а латт саг, политически кхетам болаш, масса оагIорахьара дегIавена саг. Тха коллективо чIоагIа уйла тIайохийт салоIача еноша — шоатта дийнахьа хIандийнахьа — къахьегамхошта гIулакх дара. Цу гIулакха тIаберзабаь ба Дворецe я цун долэноел ирахьа а беш бола беррига политико - массови культурно-просветительни болх. ХIанз традиционни а хинна дIадолаленнай улицай, поселкай, болхлой общежитей, микрорайоний, болхлой городской цIейш. Дворецa политико - массови сектор парте районни комитетаца цхьана дика уйла а яь вIашгIехьйяьккхай ленинизмни пропаганда система. Хьаштанка хьежжа Дворецe болх беш а тематически лекторем, кино-сайренаш, тематически вечераш. Берригa болх бу халкъа университете.

Мелодина меллар гIиллаквахи дувцала лоаттабу къаьсташ чIоагIбарах дола документальни негатива арадаьлчча тIехьагIа интернациональни концертни программа кийчьйа оаха «Иззаморг де нагаргдаш» яхаш.

Болх дика бу интернациональни доттагIала клубо, «Ритм» яхача кагирхой кафес, «ЦIе зиза» яхача клубо. Дворецa гIулакхашта юкъе йоккха моттиг дIалоац нердача обрядашта пропаганда ярo.

Тха культура Дворецa хIара денарча вахаре дикъаза балха чIоагIагIа новкъавле еш йола хаьлнаш кийслу. Предприятешка раза бевзаш хул Дворецa художественни самодеятельносте дакъа лоацаш бола цигара болхлой шоаттел хIарани дийнахь юрта боахама къахьегамхой болча базе безаш хилча. Дукххача хана дийз хьошан беш я транспорта проблема. ДагалоаттийтIача сонагIа хургда культпросветучреждениеш Iалашъяра дакъьерча хьалонийн хьахъехьа а.

Культурно - массови болхи комсомольски организаци, кхетамаш вIаштIехьъяр хар — цу темах хетадаь дар ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома секретара М. Бурутхашева даь къамаьл. Клуб — комсомольски гIулакх. Цудухьа, комсомола комитеташа цул балха дека новкъосталлах, цул вахарц гIулаккхаш лаьрхIан принципиальни теркалдарах тийша да дукха хIамаш. Цу гIулакха дикъа опыт йолаш да вай Сунженски, Ведана, Нажай-Юрта, Грозненски районашка.

Укх тIеххьарча шин шера комсомолен культура учреждешен кIезига чакхъяьхана пайдане, кхетам балара бокххача лоархIама йола мероприятеш: комсомольски илли республикански фестиваль, халкъа творчества республикански телевизионни фестиваль — «Тоале са республика». ТIа-тIа чIоагIлу комсомолен творчески организацейи бувзамаш. Литература искусстваи болхлоша хьинаре дакъа лоац кагирхошта творчески вIашагIкхетараш дулача хана, шефство лелаю самодеятельни коллективашта. Укх шера вай къонача художникий балхий республикански выставка, артистически кагирхошта карагIдаьхинача творчески хIамашка республикански хьажар чакхдаьккхад.

Вай кагирхошта хIанз а тоаьал ма лоцара культура, эстетически знанеш. Кагийча наьхен нехкарийи хIаране декхарашка, кхьоаа пункташка кийсса, укх тайпара нераш а хила еза дьяна хет сона: художественни самодеятельноста юкъе дакъа лацар, эстетически знанешта хьинаре пропаганда яр.

Комсомола комитеташа, культура отделаша хIанз а мела хьестаду культура къонача болхлой къахьегама хьалаш тоадара дешаш. ХIаьта из бахьан долаш кадраш соа чIоагIа хувцалу.

Комсомола комитеташен культура учреждениешен цхьана бечa балха тIа кIезига дац кхоачамбоацараш. Керттердар — цхьана бу болх дерттIа вIаши бувзанза хилар. Сона хетачох «Кагирхоший болх барах» доккхIа премеи оттайча бакъахьа я дикагIча клуба, клуба дикагIча болхлочоа. Комсомола кхоалагIча съездо я белгалдаьккхаб «Клуба балхо хьинар долча болхлошкара кагирхой вадерга тIаьIоллаяр хьежар а хила дезаш, дIаIеха кагирхой хьешташ доозаря царна массаза а воздействе ярия».

ЛоархIам бола къамаьл дир Урус - Мартана района киносети директор кинодиханиии А. Сатуев: кино искусствоех дукхагIа доаржа да. Бакъда деррига шишерагIа хург ма дий, кинозале венаеч сага деррига бIаргагургда, деррига хоаргда доллача хIамах кхетаргва, аьна Iе йиш яц, А. Из хьеха деза — тIагIертта, дIааьа ва луш, хIара дениа. Цхьадоле дикача фильмага дьежа нах хьабеха. Из яхарга ва хьакъьалпа цун реклама е хаьа. ШоагIадале бIаргдайнийчуи уйла а новкъостал дар. Из хилга да диспуташ, конференцеш, кино дувцаш къамаьлаш де дезалга. ХIаьта укхоза киномеханик мелла дийша вале а, кино хьакъехьа мел дукха цуна хай а, из искусство цуна мелла дезе а цуна цхьаннена из болх булургбац. Цун хила еза гIончий актив. ТIаккха деттъа безаргбац нах кино ахац, яхаш.

Дош ду «Коминтерн» колхоза парткома секретара И. А. Юшмехов. Юрт социально - экономически культурно - бытовни дакъе эгалкхара парте оттадаь декхараш Iалашьяте доккха да.

ХIаьта тха колхоза партийни комитето цу дешa цIенхаштта терко я ц. Эггара хьадха нахара болх бара оаха хьаьо материальни база; хьалдаьд культура ЦIа, юрта клуб, инструменташ ийцай, берий беша — дикайно. Специалистий йоакко я хьежар: колхоза чотая самодеятельноста творчески коллективай кулгалхой лелабу.

Партокома, культура учреждениештен, школаштен, ерригача общественни организацештен юкъера гIулакхаш дIа а хьу хувцамаш а ду перспективни балхен планашта а парткома хьалхашка еча отчеташка а. Оаха болх бекъан дукхьал клубни, партийни, боахама, комсомольски ба аьле. Цхьайола опыт Iоамаьь вахара юкъе керда кIий обрядаш юкъехкахьара. Ве болх бац тха художественни самодеятельносто. Тхо тийша да доаг гIоза хиларо дика гIулакхаш ду, массане а цхьана экономически котаааламаш яха гIо а деш.

Кхетамеш да, тха деррига а ма кетта дика дац хилар. Бакъда, беррига кагирхой художественни творчества тIаккувеш бац. КIезига чакхйоах конкурсаш, боахама юкъера яхьаш, хоастаме еззача бесса хесташ къахьегама саг, хьалха латтарий опыт дIайоазийташ. ДукхагIа болх бе беза кагирхой революционни къахьегамен традицеш тIа хьалихебеш, Са-

(Кхоахадар 3-гIа оагIув тIа).

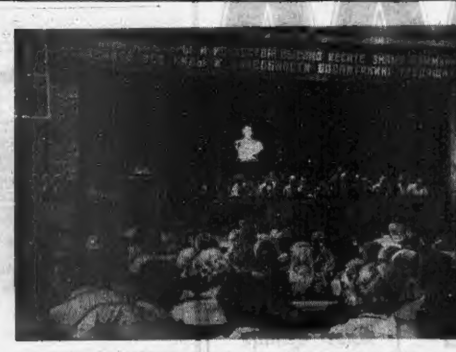

Республика культура болхлой съезда делегаташ заседане бараш хана.

КУЛЬТУРА БОЛХЛО!

(Чиллтедолар. Доладуп 2-чу агIо тIе).

ветски Дахье бахьан йола курал хьалхдео эза. Тхона беза художественни хьехам лургбола специалисташ. Тха безам бар музыкальни школа йилла, хIьата цига дIа мел додар тхоашта хьатIаша кийча а да.

Къамаьл ду писателя **А. Бокаис.** Тахан укх залера, — йоах цо, — цу воалаш уйла дIайода хIанз вай курал ер, вай гIаддугар хьадоладенича гIьнарча шерашка. Культура болхлой массаза а хинааб керда сег хьалхьерча парте гIончий. Оаха, писателаша, тхоаш дIатох цу сийлен когортах. ХIьата, хетаргахьа, инйса а хургда литературан, искусствен, культурин болхлоша цхьана беча балхах дийлача.

МукIарло де доза: вай драматургий пьесаш кIезига яйнай вай театрий сценаш тIа эрнтела. Из бокк цхьан оагIонца: писателашта е театрашта билла йиш яц. Драматургел театрой цхьана болх бе беза вIашш эгIаз а ца ухаш. Iцака къахьегаш вай хьаю профессионални а халкъа е театрий эрнтелаш чIоагIа сатувсаш йола искусствa произведенеш. Цу хьалхьехьа уйла е ева культура министерства е писателийн Союзо а, самодеятельни коллективашта аьрхIа пьесаш язъе драматургашка заказаш тийлача а бакъахьа дила мег.

Боккха, пайдане болх бу республика библиотекаши книгаши пропаганда еш, къьстта Нохч-ГIалгIай литература произведенешта. Читательски конференцеш ко бех книжкай автораш—писателеш. Писателашна вIашагIбеттаву желашка а, кхашка а, фермашка а. Лоацца аьлча, массаза. ХIьата клуб, дукхагIча дакъе ностара чоо. Из, сона хетачох, дукхагIча дакъе тийша да культурa учрежденештен писателашта юкъе гIулакхаш тоссадаларах. Нагахьа санца цхьан клубе со вокьа хиннавале, гIакка шоллагIа со цига гIоргья хьаша саяна а ва воддаш, доттагIа санка, хIьата моттагIчо шийна мога новкъостал де на мегай.

«Вага веза хьыбараш тIехьа боахаш» — из тIахьехем беш дахийкар съезда трибуна тIара Ачхой-Мартанески культура ЦIен директор А. Красицкий. Цун из боккъо ер. Цу культура ЦIено болх боакха опыт Iоэвай. Шийна хахагIдьнинар дIадовайта йиш я, наг масса е оагIорахьара хьалкхеара дешаш хьакхьалца къестадеш хилараgIа хоастаде йиш йолаш да.

ХIанз района методкабинето СССР 50 шу даллара хетадьча массови мероприятеи цикл оттаьий.

Цу тIа района хIара ДК, клуба, библиотека аьрхIа мероприятеш белгалъяьй. Уж а тематически сийренаш, искусства болхлошца вIашагIбеттабалар, дагахьара журналаш, диспуташ. Къамаьл дечо дуац энтузиастий — казекий хора къьнагIча коллектива балхах, ветераний цIераш йоах, колхозо, юрта Совето культура ЦIенна массаза а деча новкъосталах дуац.

Нохч - ГIалгIай АССР художникий Союза балхах дийцар съезде цун правлене председателя **Р. Мамиловс.** ХIанз Союзе 25 саг ва. Кистей резецен мастераштa юкъе дукха ба бишха дика говзал йола нохчийн гIалгIайн халкъий вилалалаш. ХIьата, дино лоамарочоя бокъо мяча лора дийна мел дар сурта тIа дакхха. Изобразительни искусство Нохчийченен ГIалгIайченен хиннадац. ХIьата хIанз вай художникий сурташ хьонхаш хиннад Ленинграда, Эрсий музее, царга хьежаб Манежа выставочни зале москвичаш. Ш. Шамурзаева балхий репродукци кепатеха а журнала тIа. ХIанз художникаш, скульптораш шоай искусствага цIенхаштта хьажарга кийчлуш ба. Керда балхаш дара материал гулъеш ба, сийлахь-доккха цIейш хулаш халкъа хьалхашка яла ма йоагIа отчет вlара дукъа.

Дош — КПСС Наурски райкома секретара **М. Керишова.** ХIана, советски наьха культурин боарам бусталургбоацаш лакхбеннаяа, вай вахара юкъе шерра телевидене енача хана, культура учрежденешта болх бе халагIа хул. Бокъоний культура очаг хилара балха керда формаши методаши лена а хорае а еза, хIама лаьа, дагадоза хоаш хила веза.

Ерригача тха мероприятей кертера чулоацам а хинна дIаэттад: «Советски халкъа низ доларгдоацача ленински доттагIленца ба» яха лозунг. Оаха лекцеш еш, беседаш ю, гергача истона говкъа вIашагIдеттаьлу, хаттарийн жопийн сийренаш, улицай, цIейш фестиалаш, яхье яьнача районий доттагIлен цIейш, тIемен къахьегамен сийлен моттигашка агитпоходаш, доттагIлен агитпробегаш ю. ЦIейш хинна дIаотташ лаьтт граждански ритуалаш, керда обрядаш тха наха юкъе дукхадезаденнад. Тха я башха дика самодеятельность. Вакьда тха культура болхлошта специалистий новкъостал эш. Iодьна берашти сагьхаран-йигаран торжественно регистраци яра лаьрхIа сценарей оттае еза, къаман, башхалонийн традицейн лоархIам а беш, дикагIа йола опыт Iомаира актива хьехаяга вIаштIехьдакхха деза. Уйла низа ярьяц обрядий музыка а. Цу къакъехьа шоай дош ала дела вай Iилмахоша, писателаша, композитораша, меттен, литературан, историн Iилма-тоххама института.

Нохч - ГIалгIайчен культура болхлой шоллагIча съезде яьхкай вежарашда йолча лоалахарча республикай делегацеш: Калмыцки АССР-гара культура министра заместитель К. Сельвина, Черсий-Билкхаройченегара — музыкальни театра директор М. Локова, Датестанагара — культура министр Г. Гамзатов иллен халхарен Пачхальакхен ансамбла директор Ш. Маштапова, Къилбаседа - ХIирийчененгара — СССР-н Нохч - ГIалгIай АССР-н халкъа артист В. Тхапсаева культура министр С. Ужегова.

Нохч - ГIалгIайчен культура болхлой съездa делегаташта хьалхашка къамаьлаш дир Калмыке культура министра заместитель **К. Сельвинас**, Черсий-Балкхаройчен музыкальни театра директора **М. Локовас**, Дагестанен Къилбаседа - ХIирийчени культура министраша **Г. Гамзатовеа**, **С. Ужегова**. Цар шоай республикай халкъашкара вежарий моршал делар Нохч - ГIалгIайченна, вай халкъий исторически кхелаш цаIаш хиларо, уйлаш да лаьрхIари наI хиларо вIашш дувнаш хилараx дийцар. Цар дийцар хIарание доахача толамех курал а еш, цхьан дезале, — СССР Союзе бахаш вай лоалахой Нохч - ГIалгIайчен автономе юбилейна кийчо еш а дог гIоздаьина а хилар. Вай республикаша каст-каста дIа-юха ухийт творчески делегацеш, вай искусства деятелаша делаю лоалахарча республикай артистий сийлен цIерш, массане а шоай лоархI Эсамбаев Махьмуд, Нохч-ГIалгIайчен деша говзаничий произведенеш боккхача безамца еш, пул художникий балхашка хьеж. Вай республикаша доахача толамашца да цивилизаце лоххвеленашта а дакъа зIамигача къамашта Советски Iаьдало деннар къьстта хьагойталга.

Доклад йийца яьлар. Съездо бирригаш раьза а болаш тIаэц культура, искусства деррига болхлошка, интеллигенцега, комсомольски боазамен болхлошка дола «Кхайкарал».

Нохч-ГIалгIай телевидене диктор Л. Мейсигова Нохч-ГIалгIай АССР заслуженни артиста цIи аларца даькъала йоа Нохч-ГIалгIай АССР Лаккехьарча Совета Президиума председатела К. И. Оздоева.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР КУЛЬТУРА БОЛХЛОЙ II РЕСПУБЛИКАНСКИ СЪЕЗДЕ ХИННАРАША ДАЬ

КХАЙКАРАЛ

Дезе новкъостий!

Нохч-ГIалгIай АССР культура болхлой шоллагIа съезд хилар деррига советски халкъаца цIьонг вай республика къахьегамхой Советски Социалистически Республикай Союз хьаьрь сийлен 50 шу дизаре Нохч-ГIалгIайчен автономе 50 шу даларе дезда кийчлуче денешка.

Цу белгаларча денешка пийчлуче чекхдовл КПСС XXIV съезда исторически решенеш эзаре кхочушъяра тIехьа лоаттабеча къоамаша байракха кIал. Болхлой классо, колхозни шеройшо, интеллигенце кIаьд ца луш чIоагIбу социалистически Даьхен экономически оборонни низ, кIоагIча пятилетка Iалаьмате йоккхий планаш зазал хьакха кхочушъяра шерра юрмача социалистически къе керда толамаш даькад.

Коммунизм котъянзлара хадаьа юкъарча къоасама ший дагьяу культурен искусствен болхлоша а. Коммунистически парте кулгаш а деш цар кIаьд ца луш кхочушду культура говзах къахьегамхой кхобе, цар коммунистически мировоззрени хьалхае къахьегамцара коммунистически гIулакхаш делаш, советски патриотизмаш пролетарски интернационализмаш уйлаца хьалкхебе, аьна Ленина весхетам.

Вай республика а культурно-сердалон учрежденей, искусствен кинофикацен йокха сеть. Цига бола беш да искусствен культурен боккхаца бола говзанчий дукха эскар. Партен правительствен решенешта пропаганда яра, марксистско-ленински идеологе уйлаца нах хьалкхебара, культурен искусствен дегIайоалвара, къахьегамхошта культурин гIулакхаш дарен эстетически кхетам баларен хьеххам ба цар болх.

Цунца цхьана, культура учрежденей балхь юкъе, къьстта юрта, цIенхашта кхоачамбоацараш а да.

Цхьайолча клубаша, библиотекашен кинотеатрашен хIанз а гIаьл болх бу вахарал, аьрхIача бокхамо доккхаса хьакъьста, хьакъегамхошта юкъера культурно-массови болх кхоачамбоцаш вIашагIтохбабоацаш. Вай республика мел эшар делеш да культурно-массови болх дукха а дикагIа, сакъердамегIа, чулоацам боккагIа болаши хьалхар дикагIа далаш бa.

КПСС XXIV съезда исторически решенеша, СССР хьаьль 50 шу дизарен Нохч-ГIалгIайчен автономе 50 шу даларен цIейша юкъе еро культурен искусствен болхлошта хьалхашка доккхар оттаду коммунистически гIишло хьакхьара практикица кхе а айкагIа берригa вай болх буза, цу болха дикагIа дар, вахаро тоххар дIахьегIа де а дIадоарийда а Iомадалар. Культурномассови балха делален тIагIерта хиларен хьисап делар, из чулоацам дика болаш, тIехьинен сакъердамен хилийтар да лоархIаме, советски наьха культурен хьаштаеш, хьалхен Iилма гIертала цакаддеш догIоулIаьга дага а кхоабаш.

КIоагIча пятилетка — из а дIайо технически прогресс яра, юрта боахама интенсификаци яра, къахьегама вахарла дегIаяра лерда тIа халкъа материальнии культурнии вахара боарам лоархIаш болаш вIаьара пятилетка. Цунца дийза, культура болхлой хила беза моги технически юхакхойбаро вахаро йоалачча кердача техника, кердача професси пропагандисташ. Боахама доал дара Iилман боарам лакхбарен производствона доал дарен кIоагIча пятилетка халкъа боахам дегIабара программа кхочушъярен къахьегамхой хьинар вайдара лоархIаме хьал а кхиа дIаэттача экономически зIенешта пропаганда яр культура болхлой лоархIамерча декхарех цаI хинна дIаэтта деза.

КПСС XXIV съезда исторически решенаш кхочушъярен СССР хьаьль 50 шу дизарен Нохч-ГIалгIайчен автономе 50 шу даларен цIой дездара кийчо ечарен партенен халкъан хьалхашкара тхоай деккар доаза а доазаш, оаха, культура болхлой республикански II съезде дакъалоацараша, тхоай бакъа опыт вIашш йоаза а йоазийта, долаш дола кхоачамбоацараш гуча а даьха культурно-сердалон учрежденей, искусствен кинофикацен учрежденей берригача болхлошка, комсомольски активага, хьехархошка, лераша, юрта боахама специалисташка шоай наха юкъера пропагандисташ, кхетам боларен культурно-сердалони болх, къьстта, юрташкарча районашкара лоархIам боллаш тоабара тIахьехаш.

Хаикъбоахама планаш толамца кхочушъяра, балха техника-экономически гIертамаш тоадара, дикагIа йола опыт дIайоаржаяра духьа культура болхлой оаха тIахьех:

— экономически знанеш шерра йоаржае;

— экономически знаней кружокаш, школаш, университеташ вIашагIйоахе;

— лекцеш, беседаш, Iилма-практически конференцеш, книжкай обозренеш чакхъяза;

— коммунистически къахьегама школай балха гIо де;

— социалистически эх мишта пел а цох хьалхиниар а дIадовзийтара гойтара агитаци средствеех масса оагIорахьара пайда эца;

Оаха культура болхлой тIахьех вай Даьхен вай кроен, революционни гIулакхаш хаддаша къахьегамхоша дIадоазийта, революционни событешка дакъа лоацаш хиннача бахарен къовсамен турпалча масанен тIа уж хьалкхебе, вай вахаро юкъе керда советски обрядаш цIейши шерагIа доападе. Къьстта йоккха а еза естественно-Iилмани антирелигиозни пропаганда чIоагIъяра, бахача наьха цхьадолча дакъа юкъе хIанз а долаш долча къьнарча замах юкъдисача ренацдонни гIулакхашта хьинар долаш духьала доала деза.

Оаха культура, искусствен кинофикацен болхлой тIахьех кагархошта юкъе бача балха къьстта таркам тIабехайта, цар къахьегама энтузиазм хьалкхеш, професси карда, цар политически кхетардешерен боарам лакхбе гIо а деш, самодеятельни искусства коллективашта юкъе а хьаьа.

Тха кхайк культура берригача болхлошка, самодеятельни искусства дезарешка дукхача къамий искусство низ а чIоагIагIа догIаяра, Советий Мехка халкъий дохаргдоаца доттагIал хестадеш йолча кердача произведенешца репертуар кхьайнзара гIо дергдола, СССР хьаьль 50 шу дизарен Нохч-ГIалгIайчен автономе 50 шу даларен юбилейна хетаьча халкъа таланти IX республикански смотра хьинаре дакъа лоацара тIахьехаш.

Оаха предприятей, колхозийн, совхозийн берригa кулгалхой, комсомольски профсоюзни организацеш, культура болхлой тIахьех культура учрежденей материальни базе чIоагIъяра, берригa клубаш, библиотекаш киноустановкаш дика тоаяра, уж дикача оборудованецан культинвентарецан Iаьлаьара, хIара гореда, юрта, болхлой массани лакха культура хилийтара йолча новкъа шерте отта.

Оаха искусства республикански учрежденей творчески болхлой тIахьех советски искусства партийностен хьалкьалон дIадаьрца йоагIаш йола лакха идейни лакххудожественни произведенеш кхьоллара дерригa низаш тIаIайта, республика къахьегамхошта художественни гIулакх дегта дикка тоадара, республика культура учрежденештен художественни самодеятельность коллективаштен, къьстта юртарча районашка, профессиональни учрежденешка легабу шефски болх дикагIа бара.

Тха кхайкаш кинопрокатен болхлошка кхайн—дикагIдолча советски кинофильмашта республика къахьегамхошта юкъе шерагIа пропаганда е, Iилма-популярни, хроникально-документальни, юртбоахама фильмаш дукагIа хьокха, яхаш. Кинофильмаш хьокхалген наха киносбслуживание елген тоаде, яхаш.

Тхо, II съезда доакъошхой, кIоаргга тийша да республика культура, искусствен кинофикацен болхлоша, интеллигенце дуккха зэараш бола эскаро, боахамий кулгалхоша а кхайкараш чIоагIа хьалхоацаргхиларах, КПСС XXIV съезда решенешта пропаганда яра, СССР хьаьль 50 шу дизарен Нохч-ГIалгIайчен автономе 50 шу даларен накъадахара беш бола культура учрежденей болх тоабара шоай деррига низаш тIадоззийтаргхиларах.

«Мехка республикай вошал долча девале гIоза а даькъала а бех Адыгейски автономни областера къахьегамхой. Сийлахь-боккха Октябрьски социалистически революцица яьлачьа кхьметтел шийн йовзуя а ца хинна адыгейски халкъ хIанз шийн школаш, институташ, литература, искусство йолаш да. Советски Iаьдала шерашка областе хьалхьий мехка метал тедда станокаш, мебель, дукха кхийола продукци луш йола йоккхий промышленни предприятеш. Хьалхашкахьа гьнигa гIа баьккхаб вай хинарча машиницен лакха квалификаци йолча кадрашцен Iалашбаьча юрта боахамо.

Дикача къахьегама толамашца белгалъяьккхар Адыгей халкъо шин сийлахьча ах бIаь шера юбилей. Областа промышленносто кхоачиийр ах шера план. Юрта боахаме бIубенна чуэцаш латт укх шерара ялат.

Шоагеновски районера XXII-ча партсъезда цIерагIа йола колхоз, Адыгейски автономни областе боккха а дукха доакъош долу а боахам ба. Фийг бола ялат дика хьулгъадаьл ухказа. Дог гIоздовкхаш да укхаза 4000 гектара тIа гурахьа дIадайна кIа, Царех хIара гектара тIара 48—50 центнер ялат оард механизатораша. Укх кIаьайки шера колхоко пачхальахкенга доаккаргда 10 эзар тонн ялат.

Сурта тIе: колхозе хкоелагIча бригада бригадир, СССР Лаккехьарча Совета депутат Борис Ибрагимович Тахумов. Укх шера цу бригада цхьа миллион гартга сом дулургда колхоза копилка чу.

Е. Шулаева сурт.

ТАСС фотохроника.

ХЬАЖКIАШ КХЕЕРИЙ ГIУЛАКХАШ

1972 шера 17 июлера 22 июле къаччалца йолча хана Ачхой-Мартана, Урус-Мартана, Шаьла, Гудермеса районашкa хьажкIаш малагIча хьала тIа я хьожаш хилар комисс. Шоаита гучадаьннарах дуц комиссо доакъашхоша.

* * *

Ачхой-Мартана района боахамашца дика Iунал ду хьажкIашта. Районе эгара дукхагIа хьажкIаш дIадийнай «Лермонтовский» совхозе. ХIьата цига уж дика хьа а хиннай. Къьстта белгала я А. Бейдаева, В. Матаева, И. Чагаева, Л. Захаева, А. Геримханова звенош доалдеча кхашкара хьажкIаш.

Агротехнически бокъонаша дIа ма деххара хьажкIашта доал а деш звеной болхлойта юкъе социалистически эхь лелаярах дика кхийнай хьажкIаш. ШоллагIа культураш дIаювага я дика вIаштIехьдаьккха леладу «Лермонтовский» совхозе. Комисси хиннача деношка 1000 гектара тIа дIадийнар цу тайпара культураш. ШоллагIа йийна хьажкIаш дика хьувкъаро хьахьокх совхозе шортта моша доакъар хургхилар. Кхийкара балхаш цIенеи дикеи ду цу совхозе.

«Самашкинский» совхоз почвенно-климатически хьалашка диллача района кхьча боахамед вогIча моттиге улл. Цхьабакъда, цу совхоза доалахьара хьажкIаш дикача хьала тIа я. Совхозе мел йолчарел дикагIа хьийкъай А. Хачарова, Д. Хуцнева, И. Хасанова кулгалдеча звеной хьажкIаш. ВИР-42 гибридах йола хьажкIаш совхозе дIаюш хилар дика да. ХIана хьу сиина листа, товенна даттача цу тайпарча хьажкIий фийг бузаш латт.

«Овощевод», Орджоникидзе цIерагIча совхозий боахамашкара хьажкIаш шоай толларга диллача цхьатаррех лакхе йийцача совхозошкарчарел эсалагIен я. ЕрригагIа толашагIа да С. Хайдарова, Л. Чигирбиева звеной кхаш.

«Новосельский» совхозе 390 гектар хулача лаьтта дIайийнай хьажкIаш. ХьалхагIа комисси хьежача совхозе хьажкIашта во доалдела гучадаьннадар. Сиха, агротехнически бокъонаша дIа ма деххара, гIулакх эшаш яр уж. Из бахьан долаш чIоагIа бехк бир совхоза кулгалхошта, специалисташта. Цхьабакъда, комисс шоллагIа техача совхоза кулгалхоша, специалисташа шоаш хьалхагIа далийта гIалаташ хиннаьа тоадир. Вошта аьлча, кхаш оасарах цIендир, ишта кхидола де доагIа гIулакхаш дир хьажкIашта. ХIанз дикагIча хьалтIа а хьажкIаш. Цхьабакъда, лерттIа Iунал лаьдаларе тоаснагIа хургьяр.

ВIарчча райони хьайицача укх шера хьажкIаш во хьийкъаьц Ачхой-Мартаре. Хьу сиина листа латтача кхашкарча хьажкIаша тешаву района къахьегамхоша шоай декхар кхоачаши тIехьдоачаши де торо хургхиларах.

Урус-Мартана района дукхагIа долча боахамашта хьалхагIа комисси хьежача цIенхаштта бехк бир, хIана аьлча да тIехьа оасар котдоалаш доагIар, тесса лелалора, цу башха-дикача культурана— хьажкIашта Iунал деалга.

ХIанз цхьадолча боахамашка кIезиг-дукхаи воацаваьха дикеи тоаденнад ала йиш йолаш да районе гIулакхаш. Масала, оасарах кхош цIенеш хьажкIаш геттара дика хьалтIаьнниx гу «Гойтинский», Мичурина цIерагIча совхозашка. ХьажкIаш кхие дарна белгала ба цу совхозий механизатораш.

ХьажкIашнара шоай уйлаш, гIулакхаш дикагIча оагIорахьа хийцад «Горец», «Гехинский» совхозий кулгалхоша, специалисташа. Дукха ха йоацаш вочча хьале тIа яр цу боахамашкара хьажкIаш, гуш дар царна эшаш дола Iунал дIа ца кхоачилга.

«Гехинский» совхоза звеньевойс Хациев Бучас 120 гектара тIа дика кхею хьажкIаш. Хациева кхаш хиш дехкаш дац. Цхьабакъда, цхьа Iунал, кулгаш мара хIама эшац хьажкIашта. Вошта аьлча, минеральнии органически удобренешца хиннаьен дикен лаьтта хьайнде, оасара духьаларча гербицидашца обработка е еза хьажкIашта. ТIаккха ма кетта дьувкъам чуба йиш хургья. Комисси хьожаш хиннача хана шоллагIа хий тода доладаьдар хьажкIашта «Горец» совхозе. Лаьттанца кхоачам болаш тIоадил яр. ХIара гIадамах шишша хьажкIа лета хиларо дьехьекхар уж дика хьийкъаьга.

Доалаш хиннa кхоачамбоацараш лоццача хана дIа а доахаш шоай хьажкIий кхаш тоадарa дукха къахьийгар «Красноармейский» совхоза кхаш леладераша. Цудухьа хIанз дикагIча оагIорахьа хувцаденнад кхашкара сурт.

ВIарчча район хьайицача хьажкIий дика хьувкъам кхебен пачхьалкхен план кхоачашьен могаргда Урус-Мартана района.

Нагахьа санна лакхе йийцача районашкa хьажкIаш кхеяра гIулакхаш дика лела Гудермеса районе цийсса юхьенчахьа дьеннад ма. ДогIаш ца делкаш йIаьхкача хана кIийхо ха оттарах хиш ца деттача кхашка дIайийна ерригa хьажкIаш йокъаенна дIаьаькай. Эттара чIоагIагIа Iунал дайча кхашкарча хьажкIашта а мегаш йокъали духьалъотта. Цудухьа кхайра моша доакъар дергдац царех. Кхы ца гоаси доакъара хьакха ела уж, геттара а йовлехьа.

Йокъала духьалъотта низ ца тоьаш «Новогрозненский» совхозе 260 гектара тIара, «Дружба» совхозе 297 гектара тIара (хиш деккача 94 гектара тIара яраш йоллаш), «Кавказ» колхозе 273 гектара тIара хьажкIаш яйнай. Хиш дехкача кхашка дIайийнайчара мара ялата чуэ хIама яц.

Кхы тайпа сурт да «Гудермесский» совхоза кхашка гуш дар. Хиш дехкача кхашка цига дIайийна хьажкIаш дика хьийкъай, хIара гIадамах шишша хьажкIа летай. Во яц «Кавказ» колхозера яраш а. Хоза хьалъуттай хьажкIаш. ШоллагIа хий тоадаш бар кхаш леладераш. Керттерча дакъе цига дIайийнай тIехьа кхачаш йола «Одесский-10» сортагIа йола хьажкIаш.

«Октябра 40 шу» колхозера бераш района кхьча боахамашкарчарел дикагIа торонаш йолаш ба кхашка хий диллара. Цхьабакъда царех бизза пайда эцац цига. Хаинахьен лерттIен толаш хий. Цудухьа йоагIаш йола тIоадил дIа ца кхачарах хьажкIашна хайра дегI деваллац. Массанахьа цхьатарра дIа а кхоачийташ кхашка хий дехкара болх тоабе безалга белгалдаьккхад колхоза кулгалхошта, специалисташта.

Шаьла района хиш дехкача лаьтта дIайийна хьажкIаш дика дегIаьаькхай, лакха хьувкъам лургболаш я. Хиш ца дехкача лаьтта дIайийнараш а тоьаргбоаш дика товенна я цига. Цхьабакъда, Курчалой боахамий группе (колхозашка) хиш ца дехкача лаьтта дIайийна хьажкIаш йокъалах яйнай. Иштта Ленина, Куйбышева, XX партсъезда цIерагIча колхозий боахамашкара хьажкIаш вIалла лархIа а дерзIац комиссе.

ХьажкIаш мишта кхею хьажара республикански комиссе доакъашхой:

В. МНОГОЛЕТ,
Гудермеса района сортоиспытательни участка заведующи.

А. ВИЗИРХАНОВ,
Шаьла района юрта боахама управлене начальник.

А. КАГЕРМАНОВ,
Урус-Мартана района «Гойтинский» совхоза директор.

Хьайбаш дорстадеш да

Укх бIаьсти Наьсарен района «Октябра 40 шу» совхоза 600 сэагIа бежан лоамаи дахьIенашка дахаш да. Геттара хален кхерамех я доахан латта моттиг. ОльгетIе кхача юрта дехьагIа я из. Цига доахан доаждаду сэг баьдах кхетаци, фийлен, лоамаи моттигаш дика йовзаш хила веза. Иштта сэг ва Арчаков Хьажбикар — доахан лелалеча бригада бригадир. Массадя шера лоам ваха хинна Хьажбикар. Массаза а дика лоархIаваь из цу балхах. ДIадахача шера лоамара лоахан цIакхаьчача хана эзар уж. Дийнахьа буси хIара бежана тIаьнийта доал юкъера аьрхIача 650 грамм хилар, план 450 грамм йолаш. Из дика толаш ба. ХIьата укх шера а иштта дика толаш бакха лаьрхIа я Арчакова кулгаллу бригада.

Уж доахан лоам доалача дийнахь шарпара хьакъоаста а даь 300 бежан дулха чуоттадар боаламе. Кодзоев Iаббас оттаянарга хьажа. Дика доалдеш лерттIа кхабарах хьайбашта дика доал тIадеттаьлу. Май бетта хIара бежана дийнахьа буси тIаьннийта доал юкъера аьрхIача 615 грамм хилар, план 450 грамм йолча. Май бетта дерригача доалхина тIаьннийта доал 52 центнер я. ХIьата июнь бетта кьы а дукхагIа — 60 центнер дулх Iоаккхийтар царна. Дийнахьа буси цхьан бежана юкъера аьрхIача 663 грамм дулх тIаьннийтад, план 450 грамм йолча. Июнь бутт боаш 56 бежана дулха дIаялуделар тIехдика товденна а долаш.

РационагIа кхоеб укхаза доахан. ХIара бежана дийнахьа буси 20 килограмм моша доакъар, 3 килограмм дерть, кхьдола доакъар лу. Дика къахьегаш, доахаийга дика хьожаш ба хьинар дола бежа Iуй Кодзоевгlар Махьмадан Iабайзуллаа. Хьайбашта доакъар хьатIауваеш вочча шофера Акчев Ахмат - Гире дика болх бу.

СССР хьаьни Нохч - ГIалгIай автономи вIашагIъеллан 50 шу дизара сийна шоаш тIайийна социалистически декхараш толамца кхочашдергдиларах бIубенца ба дулха чуоттадьа хьайбий кхоабаш бола бежа Iуй, хьмболи болхлой.

Б. ГАСАРОВ.

Оаха яздаьчун лерагIа

Укх шера 2 мае арадаьннача «Сердало» газета тIа зепатехар «Завод бола ба мала йолалургьа?» аьнна корта а болаш заметка. Реконструкци е ва тоеш даттача Назрановские кирпичний заводера кхоачамбоацараш дувцар цу тIа. Цу гIулакхах тхога укх тайпара жоп дайтад Наьсарен района къахьегамхой депутатий Совета исполнительни комитета председатела вов. Плиева:

«Завод бола ба мала йолалургьа?» аьнна корта а болаш укх шера 2 мае арадьнача заметка тIа дувца кхоачамбоацараш аьрхIа тахка хилар «Сердало» редакцега дIайойт Наьсарен района къахьегамхой депутатий Совета исполнительни комитета. «Чечингесльстрой» треста № 423 йолча ПМК гIишлонхоша республика проектрой - материалий управленица цхьана цига де деза бахкий графики оттаьй. Цу графика тIа хоадамбедаш белгалдаьккхад де дика балхаш мала дерга а иштта хьатIаа эшаш йола оборудовани ничара хьакхергьа а. ХIанз цу балханашта оалаш мел долчунца Iалашбеьа гIишлонхой. Уж балхаш деш хIара дийнахьа 70—80 сэг хул.

ГIишлонхоша а заключенеш а яхачох оттаьнча хана болх бе йолалургьа завод, вошта аьлча укх шера сентябрь бетта.

ХЬИНАРЕ ЧУЭЦ ЯЛАТ

Шерра социалистически яхь а йоаржаь карла ялат чуэцаш ба МагIалбика района «Алханчуртский» совхоза къахьегамхой укх денешка.

Ялат чуэцача хьинаре къахьегарах къьстта белгалбаьннаб цхьоалагIча отделене механизатораш.

400 гектара тIара яIа чуэцаш баьлар уж духхьал 2 дийнахь.

СССР-ен Нохч-ГIалгIай автономен 50 шу дизара сийна дика болх беpи белгалбаьннаб комбайнераш Котиев Нурдин, Чапилов Юсап, Копонезко Иван, Цуров Саварбек, кхыбараш.

Раьза ба отделене къахьегамхой Шаьла района «Аргунский» совхозера новкъостала бахкийтача шофераштa Магомедов Iальийна, Межидов Салмана, Темирсултанов Мовлдена, кхычарна.

Сихен декен дIакхухь цар ялат.

Дика вIаштIехьъяьлай совхоза кулгалхошц балханара моральнии материальнии безам совбаккхара йола мероприятеш. Ахчан премеш, цIе яхинелаш, кхыдола совгIаташ тел дика болх беча къахьегамхошта.

О. ШАДИЕВ.

«СЕРДАЛО»

3-гIа оагI. 1 август, 1972 шу.

Доазол дехьара

Израиль: экспансей провакацейи политика

ВІашагІкхийттача Къаьмий организаце нью-йоркски штаб-квартире хьаккхайкадел, Гаргарча Малхбоалехьерча ООН Генеральни секретара къастача векало Гуннар Ярринга ший масса 1 августе деиз юха дІайолаеш хилар. ІарбиЙ Республика Египта (АРЕ) раьзз хинна тІейнар Гаргарча Малхбоаленера кризис нийсхонца политически наькъаца къостае лаьрхІа йола 1967 шера 22 ноябрера Кхерамзален Совета резолюци кхоачашъяра тІаьраьль на инициатива.

Кхы тайпа яр Тель-Авива реакци. ЦІн вьлча сиаца сиха израильски кабинета заседани хиннача тІехьагІа премьер-министра Голда Меира хьаккхайкадаьа тийшача белхагІа тІом а хьсабаь дІалийцача Іарбий деррига лаьтташ тІара шиЙ бІу арабаккха кийча хилари хьакъехьа хьдда. дІакхайкаделга Израила тІадожадеш йолча 1971 шера 8 февралера Ярринга меморандумаца шиЙ негативни пикъ хувца Израила правительство дага ца хилар. Теркам тІера дІатувлабар духьа Израилан Египтах юкъе «пачхьалкхенашта керте лаьттараца юкъарчал доацдам переговораш» елга могадау Меира. Цхьабакъда, АРЕ правительства цкъа сакна дукхазь а белгаш ма лаххара, лаьтташ хІана а дІалийца доаттадеча хьелашка агрессора хьалхашка гораоттар хургдар цунах.

Дош мащара наькъаца къоасталелга юкъагІа а доахаш, Израила доалдеча гІозарашта дІахо а герза низана провокацеш ледою Ливанен доаллахарча Іарбий пачхьалкхенаштей духьала, дІалийцача территорешта гуччахьа колонизаци ю. Портфель йоацача израильски министра Галиле укх деношкха бакъдир, 1967 шера июне деиз Тель-Авиво Синейски ахгІайрен тІа, Иордан яхача хин малхбузехьарча оагІоца, Газе, Галански лакхаленашца 44 военизированни населени хьаь хилар.

Иштта эттача хьалашка Саудовски Араве правительстваш, цхьайолча кхыча Іарбий пачхьалкхенашкарча империалистацка дола гІозарашея Гаргарча Малхбоалея общественностя кхайкаду, «шишарга бодача неькъа дІоагІаь», хІана Вашингтонага да яхаш, хІана ацлча, йолх цар, Вашингтона мара могаргдац Израилага аьнна дайта. Цхьабакъда, бокъонца бакъдолчо хьалхар фуд аьлча, укх деношка хиннача Египта Іарбий Социалистически Союза Еррига юкъера къамин конгресса резолюце тІа белгалдоаккхаш ма хилара, цу да, Израила агрессивни политика ма ярра хьаллоацаш йолча США позаци «Гаргарча Малхбоаленера кризис нийсхон наькъаца къоастаяра херттера духьале» хилар. Вашингтона хьашт долдаш да Израила тІема низ чІоагІбар. Іарбий территорешта ю экспансии оккупаци кр могаду Вашингтоно, прогрессивни Іарбий режимашта дукхьалара къовсама терзах сенна Тель-Авивах пайда а эцаш. Цунца дувзаденна Іарбий кепайоазоно белгалдоаккх Іарбий пачхьалкхенаштея Советски Союзан юкъера доттагІелицхьана леладу гІулакхаш дІахо чІоагІделга лоархІаме хилар.

«Советско - Іарбий доттагІал, белгалдоакх кІирана цкъазза арара ярa цa дувлача прахски «Аль-Фикр, аль-Джадидо», Іарбий мехкаша агрессена духьала лоаттабеча къовсама юкъмоттигера дош хила а хитад, да а ла цу доттагІали мох боаэаш долча Іарбий халкъаша цхьанцена а мегийтаргдоц аз буххаккар».

(ТАСС).

СЕНАХ ЯЗДУ ДУНЕН ГАЗЕТАША

Парижа хиннача Вьетнама халкъацарча солидарноста тІехьарча Европа коммунистически болтлойн паргей конференце итогие йоаммкам, социалистически содружества мехкий кепайоазоно, прогрессивни пресса белгалдоаккх, конференце на лийщача тайпара, Индокитая халкъий бакъ гІулакх кхоаденкхара гІулакхаш цхьатерра чекхдахар, пхьоагІа йолаш къовсам лоаттабар, деррига революционни, демократически, мапар бега низаш эІашагІтоабе, ховдамболлаш болча лоархІаме хилар.

Пресса хоам бу, ДРВ ирригационни гІирсашта американски авиаце бомбаш еттара духьала деррига дунен тІа дІахо протестан хилар. «Трибуна люду» яхача польски газето, дамбеннтея сумашнтеи бомбаш еттаро Іалаьмате йоаххйна террнторешта хай тІаведанйтеи миллионаш болча нахa нот-са яь каргноацаш дукха сагнтонаш тІакхочаеа торлуш хилар хьа а кхайкадеш, белгалдоаккх, агрессорашца мел къуза гІулакхаш лелавой а, шоай паргІатон кортамукъален бахьан долаш къовсам лоаттабе гІайттача халкъий лейам саега касбулургцахилар.

КепаЙоазоно хоам бу, 28 июле Англе 42 эзар докеро къамаш забастовка йолаеъ хилара. Лондонски газеташ тІара хьагучох, хьахьега бакъо яккхар духьа, балхера дІабахарая хьабе болх ца лелараш духьала, «Промышленностерча отношеней хьакхьехьарча» драконовски закона духьала къовсам лоаттабеш болча портовикашa кор гІортолга ю английски болхлой класса кхача отряди солидарностахи гІо-новкъосталахя.

Японски кепайоазоно, г. Ханона торговле доашашта хетаяь дИ дайнаяь хиннача японо-американски совещание итогаш ца йоашхаш хьаккхайкаду, деи повестка керттерча пункташта ларгІонний барт вІаштІоаьбаьнна ца хилар.

Чехословацки газеташа хоам бу Карлови Варашка дІайолаехиннача XXVIII дунен хьалкхашта юкъерча кинофестиваля леламах, «Наха юкъера гІулакхаш цІена хилара тІехьа халкъашта юкъера чІоагІа доттагІал бахьан долаш» яхаш девиз а йолаш еча фестиваля юкъе дакъа лоацарашна «ЦІи юхатохаe» яхача советски конкурсни фильмо лемаш маж баь хилараш.

(ТАСС, 29 июль).

МоастагІчоа етта хІамаш

НЬЮ-ЙОРК, 29 июль. (ТАСС). Къулбехьен вьетнамски города Куангчи къаьнера чІоагІале ерригa а патриоташца я. Американски информационни агентства хоам баьб, кхо ди хьалхагІа чІоагІалене чухийлха хинна сайгонски десантни подразделенеш чІоагІа тІом хІашка баьчул тІехьагІа тІехьашка ца яьлча ма ялхилара. Е кІиръаьь бомбаш чуеттарах а, с самардийнахь керде низаш крепоста тІалакхарах а Куангчи цитадело совцабела мегадац сайгонски десантникашта. Сайгонски форда гІашлой хонхаЙ низаш, шоаш эшарах юха нийсдал яккха дагаяь, ах йолаяь йолча крепоста цІаьнха чухьалхар, цхьабакъда, город лорееш латтанар тІехьашка кхийсар.

Къортамукъален Халкъа герзашьарча низаша бокхка толам баьхкаьб Хюэ ядача города малхбузенгахьа хьун кІотаргаш кгІана довкъашка баьна тІем тІа. Цу тоpoла баь хинна чІоагІа го бохабаьб Хюэра къулба-малхбоаленгахьа 20 километр уала «Бастонь» тІа керттера базе хьа а яьккха. США аваце, НВСО бу низ мелбе дагаяь кІиръаь бомбаш чуетт Хюэна оагІув а болаш ядача районашта. Города малхбузенгахьа ядача мукъаьяхача районашта самардйнахь 11 рейд яьЙ «В-52» яхача бомбардировщикаша. Бомбаш чуйийттай иштта Меконга дельтерча Киенфонг яхача провинцена а. Цига лира тІом лет патриоташтея дельтера Іалеьмате йоккхий территореш чулоацаш ядача мукъаяьхаяя районашка тІалаьхкеча сайгонски бІун довкъоштея юкъе.

Халкъа герзашцара низаш халдаьза атакаш еш да Сайгона геттара юкерча моастагІчун позицешта. Информационни агентстваша деча хоамаш яхачох, НВСО подразделенеша чІоагІеча яь пунктера аракхессав моастагІа къулбехьенавьетнамски столице Камбоджаца юкзайолийташ болча керттерча наькъагІа 45 километр Сайгона гаьнча. ЧІоагІа тІом летт Сайгонера 90 километр къилбаседенгахьа уллача патриоташа гобаь латтача Анлок яхача города гонахьа.

Форда йистерча Биньдинь яхача провинцерча мукъаьлхача районашка чухьийлхача марионеточни эскара довкъошта гобаьб. Кюнвен яхача порте къилбаседенгахьа № 1 йолча стратегически шоссе тІа позицеш хьа а лийца шоай тхалах дІаховдадаьд уж патриоташа.

ХАНОЙ, 29 июль. (ТАСС). АПЮ агентства беча хоамагІа, Къулбехьен Вьетнам Мукъаьнкхоpa Халкъа герзашцарча низаша 26 июле наьха санна эе а деш хІама текай Хюэ малхбузенгахьа тІема базаш лораеш латтача сайгонски бІуна. ЧІоагІа йоккхий товаш чуйийттачул тІехьагІа цхьан ханна массеж базана атака яьй патриоташа города обороне латтача. Вийнен човнаш яьи 600 гаргга саг тІеранаьлнаж моастагІчоа. Операци чакхйоаккхача хана тІалакъаьй ворхІ йоккха топи американски ши самолети.

25 июле Бенче яхача провинце (Меконга дельта) сайгонски режима «граданскн обороне» солам йолча отрядашца тІом баьб патриоташа. Кортамукъален низаша вийна, човнаш яьй, плен воаладаьа моастагІчун 160 гаргга салтий эсарь, хьадаькхад дукха герз, тІема кхоачам.

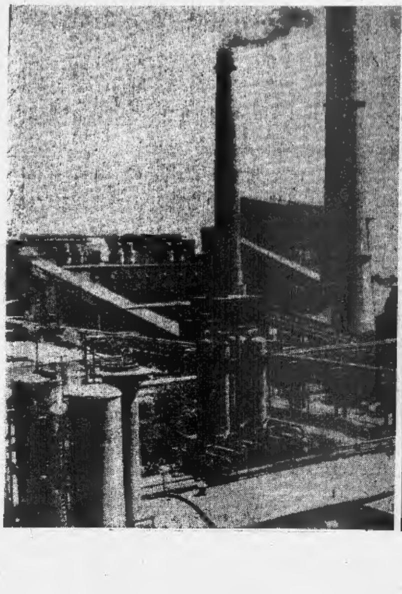

Болгарски экономика сиха дегІаухача доакъоех ца а к фармацевтически промышленность. 15 завод а «Фармахим» яхача пачхьалкхен объединени чуйоагІаш. Цо шиЙ продукци дунен тІарча 80 мехка кхухьийт, цу дакъе — СССР-е, ГДР-е, Венгре, Польше, Чехословаке, Югославе. Эзар совгІа тайпара молхаш даьа объединене. Иштта эфирни даьтташ дукха хьадеш а доааль йокха йолха кхухьийташ а в «Фармахим». Шерра довзаш долча тоа бессача даьтта совгІа цо хьаду махнин дазандовни даьтта а хІаьта иштта парфюмере шерра ассортимент а.

СУРТА ТІА: Пловдивера «Фармахим» яха завод.

Центральфото — ТАСС.

БРИГАДА КУЛГАЛХО

ГІишлонхой бригада бригадиро кхычар санна болх баран совгІа кхоачашде дезаш бехктокхаме декхараш да. Цудухьа гІишлонхой бригада бригадир хилар чІоагІа хала а бехктокхаме а болх лоархІаш ба. Иштта ма хилар бахьан долаш къахьегам дикагІа вІаштІехьбаккха хоаш вола бишха-дика производственни мара хьожавец бригадана кулгалхе.

Наьсаречa ПМК-432 гІишлошхоех нагахь саг вац Богатырева ПаьтІамат керте латта бригада на йоазаш цуп сий на деши. Хьанаре къахьегарна дахкхад цо шиЙ сий. ПМК кулгалхоша хІанз дикка кхетаду иттех шу хьалха из бригадирала хьожаярех шоаш гІалат баьнна ца хилар.

Цо кулгаллеш йола штукатурий-малярий бригада дукхача хана деиз дІа-юха лелача механизированни колонна (ПМК) бригадашта юкъе яьржача социалистически ярие хьалха латтачарех я. Бригадерча гІишлонхоша — гІалгІай кхалнаха массаза а тІехкхоачаш шоай сиенни нормаш. ПМК бригадашта юкъе йоккхагІа лоархІачарех а я из бригада, 25 саг ва цига къахьегаш.

Нагахь керда гІишлонхой шиЙ бригаде къахьега баьхкача дукха къахьег ПаьтІамета царна гІишлонхой болх дика бовзийта гІерташ, дукххача хана деиз цига къа а хьегаш цу балха тІа йоккха опыт йолча болхлошта тІачІоагІбу уж керда балха баьдка вах. Цудухьа лоацача хена толамца караерзаю цар гІишлонхой говзал. ДІадехача массеж шера цар Іоwa a баь хІанз балха тІа хьалхалаттаги товла болхлой ба бригаде.

Къахьегамен производственни дисциплина техкхеш бола болхлой хІеэвта нийслу цига. ХІаьта наст-наста гІишлонхой дІа-юха бувлаш дувцалуш моттигаш а хІезига нийслу. Цудухьа гІишлонхошьеча балха тІа йоккха стаж я царех хІараме. Иштта ма хилар бахьан долаш дентаре дента дикагІа хул доаха толамаш, лакхагІа хул гІишлонхоча хьайиду алацеш.

Цхьа дезал санна бартайнача бригаде хьинаре къахьегарца белгалбаьнна ба Эстоева ПаьтІамат, Майсигова Дугурхан, Этиева ШафиІат, Мартазанова Марем, кхы дукхабараш а. Царех дукхагІбараш иттех шера а кхы дукхагІа а гІишлош хьалъеча къахьегаш ба.

ХІаьтта мара болх дІа ца болабеча санна сихбенна къахьегаш бар бригадера гІишлонхой тхо цига яхаьчача хана. Наьсаре керда хьалъеча школе басар хьоекхаш, хІир тохаш, кхыдола балхаш чакхдовхаш бар уж. Из школа йистеяьча цига дешаш хургда 964 дешархо. Кердача дешира шера школе бераш деше гІоредолаш из хьадаьа яккхара хьинар кхо ца дезa къахьегам бе бригадера гІишлонхой. Укх шера хулаш дола гІишлонхой дезa цІей хьатІакхечадехьа школе дa мал дезa балхаш чаккдаха лерхІ оаха, — аьлар ПаьтІамата.

ПаьтІамата вахаре дукха халонаш нийсъеннай. Цхьабакъда, хала хиларах балхах бІукьожабеш йоацача цо толамца эпаяй уж. СССР-ен Нохч-ГІалгІай автономен ах бІаь шу дузача цІейнта сийна къахьегама вахте эттача цун бригада хинал хьалха кхоачашъяьй ворхІ бетта задани.

Дукхача шерашка хьинаре къа а хьегаш цо даьа толамаш дукхаза а совгІаташца белгалдаьхад. Итташ я цунна тийнна сийлен грамоташ, ахчан премеш, къахьегама книжке тІа дІа а яздеш дукхаза яьхад баркалаш. 1970 шера цунна елаь Ленински Юбилейни медаль.

Х. АБУЯЗИДОВ,
Чечингесльстрой треста къахьегамен алапен отдела начальник.

СУРТА ТІА: Наьсарерча штукатурий-малярий бригада бригадир П. Богатырева.

Автора сурт.

РЕМОНТНИКАША — ЭНЕРГЕТИКАШТА

СССР-ен Нохч-ГІалгІай автономен ах бІаь шу дузача цІейнта сийлена накъабахара къахьегама вахте эттача «Грозэнерго», Центральни ремонтно - механически завода турбинисташа, котельщикаши дика къахьегама толамаш доах укх шера. ШоллагІча теплоэлектроцентралерча етара йоккхагІйолча бІаь эзар киловатт-сахьат низ болча турбогенератора хапал дукха хьалха ремонт дь яьккхий цар. Цига дика къахьийтар слесараша Д. Рудава, А. Столярова, В. Рачкова, Г. Руда, бокхагІболча мастераша О. Толстоя, Ю. Найденкова, кхычар.

ЦхьоаллагІчен шоллагІчен котлоагрегата реконструкци яьчул тІехьагІа ТЭЦ-2 коллективо хІара сахьата 60 тонн дукхагІа ІЪ йоахаргда. Яьнта ремонт еча хьинаре къахьег слесараша В. Заменина, А. Цатурова, Н. Джабиева, электросварщика Ю. Решетова кхычар.

Х. СУРУДЖАНЦ.

ШКОЛАШ КИЙЧА Я

ЧІоагІа лоархІаме да школашкара ремонти балхаш сиха а дика а чакхдахар.

Дика чакхдаьлар ремонтиЙ балхаш нов. Льянова директор йолча Наьсар-Кертерча юкъерча школен, нов. Арчакова директор вола кхьиьнцарча школех.

Керда дешара шу хІадолаше кийча я уж.

Школаштеи хьехархоштеи доагор Іеламдеш латт хІанз.

Т. САМПИЕВ,
Наьсар-Кертерча юрта Совета председатель.

Ер дьаьагІа шу дІа Эльджуркаева Белита Грозненски медицински училище деша ягІа. ХІера шера шоай юрта Сагопшера больнице практике хул ю. Укх шера а шоай юртахошта дарба а деш практика дІайахьа хьаьнІад из.

Йоккхаче дехни больница я укхаза. Цхьа шу даьнча дийша йоала Эльджуркаева. ШиЙ юртарча больнице болх бе сана дага я из.

СУРТА ТІА: больница сиача ущахочунца къамаьл деш я Эльджуркаева Белита.

Т. АРЧАКОВА сурт.

РЕДАКЦЕ ЦУНАХ КХОАЧАМБАЦ

Укх шера 13 июне «Сердало» газета тІа арааьннаяр «Тхона новкъостия яц» аьнна корта а болаш йола заметка. Грозненски районерча Старая сунжа яхача юртара кхоачамбоацараш дувцар цу тІа. Уж кхоачамбоацараш дІадахар хьалехаш райисполкома председателага нов. Т. М. Эсенбаевайга, оаха дІанхьийтача цу материала укх тайпара жоп дайтад редакцена Грозненски района коммунальни боахама заведующе нов. Ченчиева:

— «Письмо тІа дувца кхоачамбоацараш долаш хилар дІахойт Грозненски района коммунальни боахама отдело. Техача гучадаьннад № 101 йолча маршрутагІа лела автобус хІанз лерттІа лелаш хилар, цул совгІа «Юбилейни» совхозе кхачалца лелаш маршрутни такси я».

ХІаьта светах лаьца аьлча, улицагІа лампаш яха а иштта парикмахерски, бейн, фотографи йоаца а торо яц юртсовета, Городе ваха 10 минут мара саац, тІаккха цига юртарча наха эша гІулакх а ду».

Цу жопах кхоачанбеш яц редакци.

1400 совгІа дезал бахача цу юртара нах дІа-юха кхувлаш 2—3 мара автобус хилац, графиках 5 лела езача. Укх деношка из гІулакх дувцаш тха къамаьл хилар номер 1 йолча Грозненски пассажирски автотранспортни предприяте эксплуатаце начальникаца нов. Харсиевца. Нов. Харсиева автобусаш кІезига лелара мухІарло дир. Наькъаш во хиларагІа машинаш йох тха, хІаьта балх беш йолчар а план кхоачашъяц, аьлар цо.

Из нийса дац. ХІана аьлча автобусаш массаза а тІенг аьнна хьалйизае хул. Цул совгІа, 4—5 автобус цу маршрутегІа леладе пхьа ди белгалдаккха а дІаштІехьдалаьар цук.

Нов. Ченчиева редакцена дайта жоп нийса ца хилар хьахьокхаш да вай автопарка балхах лаьца доладаь масал. Иштта белгалдаккха дезаш да заметка тІа дийца пхьадола лоархІамера кхоачамбоацараш коммунальни боахама заведующе хьоа ца деш дитар а. Масала, шиЙ жопе тІа берий беш, ясли, тика болх, газеташи журналаши дохка киоск, иштта кхыдараш хьоадь цхьа доп аьнадац цо.

Бахача наха эггара чІоагІагІа эшарех да хиЙ. Юртара еррига колонкаш еха латт, гІуаш бІехa я, нагахьа сагна саг цамогаш хилча е цІи йоале телефон тоха моттиг яц аьнна дар заметка тІа.

Юртарча ерригача улицашка бІоагІий дагІа, лампаш хьалъяккхай. Ток хьатІа ца йоалаяргІа уж йоагаш яц. Юртсовета улицашка лампаш хилийта торо еце пачхьалкхен дукха ахча дІа а дахийта уж балхаш малагІча гІулакха даьд яхе хаттар хьалхашка отт.

Лакхе белгалдаьккхача тайпара цу дешага хьажар хьадехаш редакце шийга дІанхьийта из заметка, саго шийна кхачара дакха гІерта хІама санна, коммунальни боахама отделе дІачуенай Грозненски района къахьегамхой депутатий исполкома председателя Тамара Магометовна Эсенбаевас. Тхона из нийса хетав. Цу дешах ле дезар а дов нов. Эсенбаевас тхоашка жоп дайтарга тхо хІанз а хьежаш да.

«Сельские зори» яха журнал

1972 шера июль бетта араьнна «Сельские зори» яхача зональни журнала ворхІлагІча номер тІара шоай балха пайдана хургдола хьехамаш корадоагІаргда шоала.

Йоккхен чулоацам дика болаш статья яьзьай Российски Федераце юрта боахама министра заместителя И. Морозова «Говзала школе» яхаш. Авторо хьахьокх, колхозхой совхозий болхлой говзал къахьегаме дика толамаш дахкаш шашта новкъостал иншта ду.

«Нохч - ГІалгІайчен дошо хьоаса» — шиЙ статьях иштта цІи тилай республика юрта боахама министра И. Полушкина. Статья тІа йиаза анализ ю Нохч - ГІалгІайчен жа лелаьдерий балха. Битиьа хьоаса болча тхан 2550 тонн яьккхай цар соахка, вешта аьлча итт шу хьалхагІа дакхдахачул цкъа ахалкхен дукхагІа. 1960 шера хІара устагІанна тІера, 3,6 килограмм мара ца доалххаш хинна тха 1971 шера 4,0 килограмм даьккхар.

Арданашкарча колхозийн, совхозийн къахьегамхоштa еша могаш оаха Къилбаседа - Кавказски зональни сомен компаний бешамаш лелаяр Іадиз - тохкамо института воккхагІволча Іилман болхлочун Н. Семенова «Боса оагІош кераерзадир» яха статья.

Журнала тІа кепатеха да яхаш лелаедечун календарь. Цун тема: «Гурах дув кІа дІадуургдолча лаьтташка хьалхагІа дІейнйна хиннараш хьанегІйоль культураш лелайта». Цу тІара йовзаргья севооборота тайп-тайпара звенияш, цар эффективность, яьхача царех Ставрополье пайда эцар, мистача лаьтташке юртбоахама культураш кхиер, и. кх. дІ.

Заочни экономически школа хьайийллай журнало. «Экономически знанеш — массанена а» яхача статьяй автора дувц колхозе экономически болх вІаштІедьбаккхарах.

«ХІара ферма — товла долкъарица» яхача статья тІа кепатеха да еррига крайнашкара, областашкара, автономни республикашкара дахка Къилбаседа Кавказе общественни хьайбашта воакъараш кийчдара леламах дола хоамаш.

Дика чулоацам болаш статья я Ставрополерча Іилмахоша О. Антипеевех В. Чертонех яьзьар — «Ялеташ хьоила агрегаташ сенаш кийчъеча». Авторашa ма ярра юцц сенаш кийчъеча хана жатахах пайда эцара практика, йоагІача тайпара расчеташ ю.

РСФСР юрта боахама министерства Къилбаседа - Кавказски района керттерча территориальни производственни управлене начальника дехкараш кхоачашиЙ В. Копейкина статья язъяй «Фермашка дулхаш бенойнн чуоттадеш хьайбаш кхабар» яхаш. ЧІоагІа лоархІаме масалаш, факташ расчеташ я цу тІа.

Кхы а дукха тайп-тайпара материалаш кепатехай журнала июльски номер тІа юртбоахама дешхах лаьца.

С. ЧЕРВОНЫЙ,
отдела редактор.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

Газет арадуха кшинарa, ерa, шоатти деношка

ТЕЛЕВИДЕНИ

1 август

9.30 — Передачай программа. 9,35 — Керддараш. 9.45 — Школьникашта «МугІарерІц болх пионераш». 10.15 — Художественни фильм. 11.30 — Дешархошта. «Къонахий творчество». 12.15 — Документальни фильмай программа. 12.55 — Керддараш. 16.50 — Передачай программа. 16.55 — Художественни фильм. 18.00 — Верашта фильм. 18.20 — Нохч-ГІалгІай чу гІоала. Информационни программа (эрсий, гІалгІай меттала). 18.40 — Киножурнал. 18.50 — Динал керттера дар да (гІалгІай меттала). 19.00 — СССР-а футбольни чемпионат. «Динамо» Киев—«Спартак», Москва. 19.45 — Шоаш бераш. 20.00 — Футбол 2-гІа тайм. 20.40 — Концерт. 21.00 — Ха. Информационни программа. 21.30 — Бос бола телевидени Андроникова Ираклий дувц. Литературни сайре 22.30 — «Хаьлларга дех Шу». Балета артистий концерт. 22.35 — Керддараш, передачай программа.

2 август

9.30 — Передачай программа. 9.35 — Керддараш 9.45— Телевизионни фильмай Еррига союзни конкурса лауреата фильм «Саги форда». 10.30 — Художественни фильм. 11.55 — «Коммунистхаш». 12.20 — Передача «Шоана хетар». 13.15 — Керддараш. 16.30 — Передачай программа. 16.40 — «Эрсий къамоль». 17.25 — Дешархошта, 18.00 — Керддараш. 18.10 — Спортивни программа. 18.20 — Документальни фильм. 18.30 — Нохч-ГІалгІай чу гІоала. Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 18.45 — Хоамаш, реклама. 18.55 — Киножурнал. 19.05 — Телеочерк. 19.35 — Шоана, бераш. 19.50— Художественни фильм «Кабургра шиеске». Хьалхара серя. 21.00 — Ха. Информационни программа. 21.30 — Литературни беседаш. 22.05 — «Эрсий романс». 22.35 — Спортивни программа. 22.55 — Керддараш, передачай программа.

РАДИО

1 август

6.30 — «Юртара ІуЙре» (эрсий меттала). 6.45 — «Агитатор аргІе» (гІалгІай меттала). 6.57— Хаоттам. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.28 — «Сердало» газета обзор. 8.25 — Нохч-ГІалгІай эшарий концерт. 8.45 — Гайсултанов Іумара «Малика» яхача романа тІера цхьа дакъа (нохчий меттала). 18.00 — СССР-а 50 шу дизара хетаяь передача (нохчий меттала). 18.15 — Индустре бокха гІа (нохчий меттала). 18.30 — «Хьалха тІахьожам болх беш ба». 18.45 — «Вай индустриальни мохк». 19.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала).

2 август

6.30 — «Юртара вахаре (нохчий меттала). 6.45 — Беседа (нохчий меттала). 6.57 — Хаоттам. 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.28 — «Ленинан некъ» газета обзор. 8.25 — «Шоана, хьахкІаш лелаерхой». Концерт (гІалгІай меттала) 18.00 — Юрта боахама болхлошта дола концерт (эрсий меттала). 18.30 — Беседа (эрсий меттала). 18.45 — Нохч-ГІалгІайчен индустрия (гІалгІай меттала). 19.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гІалгІай меттала). 19.30 — «Кегирхой вахаре (нохчий меттала). 20.00 — «Шоана» яха передача (нохчий меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республика гІоалеи Грозней хувцалуш мохкаш а йолаш, дукхагІча даькъе йоачан а йоалаш ха хила а фегара температура республике гІоала 25—30, Грозне 25—27 градус йІовхал йолаш хила а тарлу. Кхоавен лоамей хувцалуш мохкаш а йолаш, дьаьццайолча моттигашка юкъ-юкъе догІа а делхаш, хьада лостам боацаш гІаьххьича боарама муж а хьеккаш ха хила а фегара температура бийсашка 13—18, деношка 26—31 градус йІовхал йолаш хила а тарлу.

Метеостанци.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: 364051 г. Грозный-51 Ленина улица, 11 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-60; редактора зам. — 3-39-11; бехктохкха секретара — 3-34-38; партийни вахарен культурай отделий 3-81-46, промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28, письмой отделен бухгалтерен — 2-60-71.

«Грозненский рабочий» издательство типографи. Революце проспект 7/34.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: 364051, г. Грозный, ул. Ленина 11, (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-60; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря—3-34-38; отделов партийной жизни и культуры 3-81-46, отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии—2-60-71.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/34

СФ05166. Заказ № 5863.